

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Červenec 2005

Ročník XV

číslo 7

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIŘU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Chceme podávat informace s přidanou hodnotou1

Na aktuální téma 1: České Švýcarsko

Milionové projekty začínají naplňovat vize rozvoje

Českého Švýcarska4

Integrovaný management ekosystémů

v severních Čechách6

Aktuality

OECD již podruhé hodnotila úroveň ochrany

životního prostředí v ČR7

Signatáři Aarhuské úmluvy jednali v Almaty8

Nová vláda a životní prostředí9

Češi jednoznačně chtějí zdravé životní prostředí10

Pokračování příručky pro znečišťovatele je na světě10

Projekt na síť environmentálního vzdělávání

v Jihomoravském kraji získá evropskou podporu11

Projekt na podporu místních Agend 21

může odstartovat12

ČIŽP přijímá standardy inspekci Evropské unie12

Spolupráce s majiteli je neefektivnější a nejdražší

způsob ochrany přírody13

„Recyklovaný papír? – leda na záchodech,“

odpověděly studentům banky a ZOO13

Alternativní paliva v dopravě pomohou

znečištěným městům14

Co je doma, to se počítá!15

Strategie ochrany biologické rozmanitosti

České republiky byla schválena16

Na aktuální téma 2: Světový den životního prostředí

Zelená města: Plán pro planetu18

K oslavě Světového dne životního prostředí

přispělo i dalších pět českých firem20

Světový den životního prostředí a ČR21

Informujeme

Nositeli Ceny Josefa Vavrouška za rok 2004

jsou manželé Kulichovi a Bohuslav Blažek

in memoriam22

Čtvrté mezinárodní sympozium o asimilaci

pozorování v meteorologii a oceánografii24

Český institut pro integraci EU26

Večje z domácích chovů na celé planetě

jsou kontaminována27

Labyrintem28

Pan Karel Satoria z firmy Starkon přebírá z rukou ministra Libora Ambrozka ocenění Ekologicky šetrný výrobek. K článku na str. 20.

Chceme podávat informace s přidanou hodnotou

**Rozhovor Jany Plamínkové s Ing. Jiřím Hradcem,
ředitelem CENIA, české informační agentury
životního prostředí**

***Proč došlo k přejmenování Českého ekologického ústavu
na CENIA, českou informační agenturu životního prostředí?***

Důvod je jednoduchý. Dospěli jsme k závěru, že název transformující se instituce by měl více odpovídat jejím úkolům a práci, kterou dělá. Od roku 1992, kdy Český ekologický ústav vznikl, se postupně měnil obsah jeho činnosti i to, jak veřejnost rozumí některým pojmům. Dnes nejsme výzkumná instituce, tedy nejsme ústav, ale agentura – podpůrné odborné pracoviště sloužící resortu životního prostředí k plnění jeho funkcí, včetně informačních povinností podle zákona 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

Dále: nezabýváme se ekologií, nýbrž environmentalistikou, zejména environmentálními informacemi. Z původního názvu zbylo slovo „český“, což není zcela samozřejmé. O názvu agentury jsme vedli dlouhé debaty, při kterých nakonec i naši moravští kolegové přijali, že to, co se týká České republiky, lze ve zkratce nazvat „českým“.

Pokud jde o název CENIA, nepovažujeme jej za akronym, i když anglický překlad názvu naší agentury by k tomu naváděl. Je to prostě nový název nové moderní instituce, který má určité obsahové konotace.

Podíváte-li se, čím vládne resort životního prostředí, tak jsou to (mimo poměrně rozsáhlý výkon státní správy) především datové zdroje. Od Českého hydrometeorologického ústavu až po Geofond se vytvářejí obrovská kvanta dat, která tyto instituce interpretují. To, co resortu dlouhodobě chybí, je organizace, která umí

provádět mezioborové interpretace dat, která umí vytvářet kritéria pro hodnocení politik, umí připravit indikátory, na nichž se úspěšnost realizace politik změří, která umí dávat jednotlivé informace do kontextu a tak vytvářet novou kvalitu. Naší úlohou není mít primární data, ale budeme mít sekundární agregovaná data, ke kterým budeme dodávat přidanou hodnotu. Naší úlohou je poskytovat takové informace, které jsou potřebné pro vytváření politiky životního prostředí a její aktualizaci tak, aby se úspěšně prosazovala. Naše informace mají být – jak říkáva prof. Moldan – *policy relevant*, ne *policy prescriptive* (volně: daná informace se politiky přímo týká, MŽP ji může přímo využít, ale nepředepisuje, co má MŽP dělat, nedává jen jednu variantu řešení).

Jak jste v tomto procesu transformace daleko? Reorganizace už probíhá rok a půl...

Práce na tom, aby mohla vzniknout informační agentura, byly zahájeny loni v lednu. S bývalým ředitelem Ing. Geussem jsme připravovali půdu pro to, aby přechod k informační agentuře byl plynulý, aby ČEÚ mohl plnit úkoly zadané MŽP a zároveň byl schopen transformace. V současné době se na MŽP projednává transformační projekt, který předpokládá ukončení transformace po 18 měsících, tedy na konci roku 2006. Měli bychom se dostat od výkonu konkrétních úkolů pro MŽP do pozice, kdy pro MŽP systémově zajišťujeme určitý typ služeb. Něco jako ČHMÚ – ten také nečeká, až dostane za úkol podívat se, jaké bude zítra počasí, ale sleduje a předpovídá počasí systematicky a dlouhodobě. Tato nová činnost, v České republice úplně nová, vyžaduje poměrně dost značnou přípravu. Nicméně pracujeme, fungujeme, pokračujeme.

Daří se vám získávat data z jednotlivých resortních ústavů?

Na to právě máme transformační plán, v jehož rámci by měla být nastavena pravidla. Před dvěma roky jsme připravili návrh procesu, jak by to mělo fungovat, ten nám oponovaly všechny resortní organizace i všichni informatici (*Ing. Hradec před příchodem do CENIA působil jako ředitel odboru informatiky na MŽP, pozn. red.*). Transformační projekt by nám měl dát mandát ke shromažďování dat. Nemyslím si, že to bude problém. Systém je připravený tak, aby nikoho neobtěžoval.

Vy se tak po letech vlastně vrátíte k původnímu poslání ústavu. Už v roce 1992, když byl založen, bylo přece v jeho zřizovací listině uvedeno, že by

měl „provozovat a dotvářet jednotný informační systém o životním prostředí“.

Ano. Český ekologický ústav vznikl s tímto záměrem. Dokonce mám dojem, že podobný úkol mělo už Centrum ekologických informací, které se s nově vznikajícím ústavem sloučilo. V té době však existoval záměr, ale nebyly připraveny potřebné nástroje – v té „době zrodu“ ani nemohly být. Teď máme nástroje na to, abychom původní záměr byli schopni uskutečnit. Zároveň, a to je velmi cenné, máme pochopení a podporu z MŽP.

Jak do této staronové koncepce zapadnou ty oblasti činností, které ČEÚ dosud vykonával? Např. Agentura integrované prevence, Agentura pro EŠV a další?

Resort životního prostředí má omezený rámec mzdový, lidský i rozpočtový. Jsou omezeny i prostředky, které jdou na naši agenturu. K tomu, aby se mohly začít dělat nové věci, musíme zefektivnit stávající činnosti, neboli zajistit, abychom danou službu pro MŽP zajistili s méně lidmi, ale minimálně při stejné kvalitě. Musíme proto umět agenturu efektivně řídit a s MŽP konzultovat naše kroky.

Znamená to, že dosavadní činnosti zůstanou?

Drtivá většina ano. Důvod, proč by měly zůstat, je jednoduchý: když se podíváte na západ, tak agentury životního prostředí tam fungují jako agentury implementační a regulační. Neboli na jedné straně naplňují státní politiku, na druhé prosazují zákony, kontrolují, vymáhají právo. Bývá to takový mix inspekce životního prostředí s našimi územními odbory. Když jsem na posledním setkání ředitelů agentur životního prostředí probíral naše zaměření, tak vzbudilo velký zájem to, že my nemáme funkci regulační, ale informační a vzdělávací. Naše role není něco vymáhat, ale informačně a metodicky podporovat dobrovolné přístupy, které mohou lidé a firmy uplatnit k tomu, aby se jejich životní prostředí zlepšovalo. Můj názor je značně liberální: stát má co nejméně regulovat a co nejvíce vytvářet atmosféru, ve které by lidé sami chtěli životní prostředí chránit. Samozřejmě vždy existuje určitá mez.

Abych tedy stručně odpověděl na vaši otázku: budeme zajišťovat poměrně rozsáhlý okruh činností. To, že budeme mít k dispozici neméně rozsáhlou zásobu informací, nám umožní vykonávat tyto činnosti efektivně.

Fungovali jste také jako národní kontaktní bod k Evropské agentuře životního prostředí (EEA). Tato úloha rovněž zůstane?

Ano. To je pro nás velmi významné, protože EEA je významným informačním zdrojem, hlavně pokud jde o srovnávání environmentálních „parametrů“. Chceme připravovat pro každý týden „téma týdne“ – tak, abychom určitou věc, o které se třeba zrovna hovoří v médiích, byli schopni dát do kontextu – podložit fakty, ukázat mezinárodní srovnání například z dat EEA. Časem chceme přidat i naše hodnocení takto sebraných faktů v evropském i národním kontextu.

Jak vypadá příprava Integrovaného registru znečišťování? A kdo za něj vůbec nese zodpovědnost?

Odbor integrované prevence na MŽP má za IRZ věcnou zodpovědnost, odbor informatiky MŽP má zase odpovědnost technickou, datovou. Český ekologický ústav byl pověřen fyzickou realizací registru. Já jsem s sebou přinesl relativně podrobné znalosti toho, jak má fungovat, a věřím, že do 30. 9. 2005, kdy máme povinnost zveřejnit údaje, bude poskytovat informace ke spokojenosti všech, kteří na ně čekají. Moc musím kolegy pochválit za to, jak zvládli ten obrovský nápor s ohlašování v půli letošního února.

A kdy se můžeme těšit na jednotnou informační databázi z resortu životního prostředí?

Pokud jde o propojení jednotlivých informačních systémů, nesdílíme optimismus, který panoval začátkem 90. let, že lze vybudovat velký jednotný informační systém o životním prostředí tím, že se mezi sebou propojí primární zdroje dat. Tenkrát začal Český ekologický ústav budovat na superpočítači opravdovou centrální databázi. Chyběla k tomu ale analýza potřeb. Spolu s odborem informatiky MŽP jsem se zabýval právě analýzou uživatelských potřeb, která například ukázala potřebu vzniku informační agentury. Nikdy však nebude existovat nic, čemu bychom říkali jednotná databáze. Bude ale jednotný přístup k výstupům a jednotný systém sběru požadavků.

Co si pod tím má normální člověk představit? Budou data k dispozici bezplatně a veřejně?

Zákon číslo 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, stanovuje, že informace se poskytují maximálně za „nákladovou cenu“ k pořízení kopie. Také stanovuje, že informace mají být poskytovány aktivně a pokud možno způsobem, který umožňuje dálkový přístup, tedy na internetu. V zásadě tedy platí, že informace pořizované z peněz daňových poplatníků by měly být poskytovány bezplatně. Samozřejmě, nikdy nebude přístupno zdarma všechno a nikdy nebude zpřístupněno všechno. K tomu nám slouží analýzy potřeb, abychom zjistili, co je vlastně potřeba, jaký druh informace která část veřejnosti bude požadovat, abychom na tyto požadavky byli schopni včas reagovat.

A jaká data už dnes můžete mít? Podívejte se na portál životního prostředí – mapový server přetéká daty, v metainformačním systému najdete odkazy na zhruba 800 datových zdrojů v resortu. Podívejte se na indikátory životního prostředí – jsou tam téměř čtyři stovky indikátorů, které ukazují, jak se životní prostředí vyvíjí.

Podle mého názoru a zkušeností po 12 letech v resortu životního prostředí nemá smysl publikovat primární data. Ta jsou potřeba ke speciálním účelům, třeba na vysokých školách a nevládním organizacím, ale mají omezený význam pro veřejnost. Pro normálního člověka jsou důležité vyhodnocené, mezioborově zpracované informace, neboli co vlastně ta data znamenají. A to je naše role.

A tyto vyhodnocené informace budou zpřístupněny?

Ano. Zatím se to vlastní hodnocení sami učíme, nikdy se to u nás systematicky nedělalo. Teď se učíme od Švédů, kteří jsou v tomto oboru velmi dobří, učíme se od Evropské agentury životního prostředí, která je vynikající.

Kdy bude zpřístupnění hotové?

Pokud transformační projekt po projednání v poradě vedení pan ministr schválí, měla by být transformace provedena a dokončena ke konci roku 2006, kdy bychom měli být připraveni pro vytváření a vyhodnocování průřezových informací o životním prostředí v kontextu udržitelného rozvoje. Samotná informace o životním prostředí občanovi moc neřekne a sama o sobě možná ani není příliš zajímavá. Na začátku 90. let bylo zcela zřejmé, že se životní prostředí musí chránit, a udělalo se všechno pro to, aby se chránilo. Dnes je důležité, jaký vliv bude mít stav životního prostředí na lidské zdraví a kvalitu života. To není náš výmysl, to je trend v Evropě i ve světě. Proto si myslím, že je správná doba pro diskusi o udržitelném rozvoji, jeho pilířích a jejich vzájemném ovlivňování. Třeba ochrana zdraví je pak pro životní prostředí zadáním. A naší úlohou by mělo být toto zadání rozpracovat, navrhnout možné nástroje realizace, připravit informační základnu pro výběr řešení a vše předat MŽP.

Chcete-li mít propojení i se sociální a ekonomickou složkou, hodláte více spolupracovat s ekonomickými a sociálními resorty?

Dostupnost statistických informací o ekonomice i sociální oblasti je někdy lepší než dostupnost některých informací uvnitř našeho resortu, právě proto, že máme k dispozici údaje z Českého statistického ústavu, ze Státního zdravotního ústavu a další. Naším cílem je zajistit, aby ročenka životního prostředí obsahovala včasné a relevantní informace ve formě oficiálních autorizovaných údajů. Podrobnější údaje k analýzám budeme potřebovat z mimoresortních zdrojů. V tomto smyslu samozřejmě budeme více komunikovat s odborníky z různých oborů činnosti.

Oba vaši předchůdci si stěžovali na špatné platy zaměstnanců. Podařilo se vám už nějak zlepšit situaci?

Ano, také díky Ing. Geussovi se to podařilo zlepšit. On začal s cíleným odměňováním lidí, kteří si to zaslouží, takže se situace trochu zlepšila. Nicméně princip příspěvkových organizací je v tom, že si musí ke svému příspěvku od zřizovatele ještě vydělat. Což není vždy jednoduché. A to je jeden z důvodů, proč jsem například přijal zaměstnance, který má na starosti jenom mezinárodní projekty. Západní agentury se k tomu, aby mohly kompletně naplnit svoji roli, zaměřují i na evropské a komerční zdroje.

Myslíte tím, že byste žádali o peníze z Evropské unie, nebo že byste pracovali pro komerční subjekty z EU?

V současnosti žádáme o granty z EU na to, aby byly podpořeny nové a zajímavé věci, které děláme. Zároveň si představujeme, že po ukončení transformace budeme schopni přijímat více zakázek na to, co umíme, a třeba i od zahraničních subjektů. Těším se, že až se přijdete podívat příště, budu vám moci ukázat kromě plánů, mapových služeb a indikátorů udržitelného rozvoje také řadu dalších konkrétních zajímavých výstupů.

Děkuji za rozhovor.

6. června 2005

Milionové projekty začínají naplňovat vize rozvoje Českého Švýcarska

Na tiskové konferenci v Praze dne 24. května představila Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko rozvojové projekty zaměřené na podporu cestovního ruchu a ochranu životního prostředí v regionu České Švýcarsko financované převážně z mezinárodních fondů a Strukturálních fondů Evropské unie. Tyto projekty otevírají Českému Švýcarsku jedinečnou možnost vymanit se z periferie zájmů i z doposud přetrvávající socio-ekonomické stagnace a mají vytvořit z tohoto regionu prosperující území respektující jedinečné přírodní bohatství Národního parku České Švýcarsko.

Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko tak konkrétně napomáhá naplňovat hlavní vize rozvoje regionu: navrátit České Švýcarsko (po vzoru Irska nebo portugalských a řeckých regionů) na výsluní středoevropského života.

Tiskovou konferenci zahájila náměstkyně ministra pro místní rozvoj Mgr. Věra Jourová, pověřená řízením sekce evropské integrace, příspěvkem o zkušenostech České republiky se získáváním dotací z evropských fondů. Uvedla, že v letech 2004 – 2006 má ČR možnost čerpat maximálně 2,5 mld. €, z toho 450 mil. Kč je v rámci programu SROP (Společný regionální operační program). Z těchto financí je 108 mil. € vyčleněno na podporu cestovního ruchu, přičemž polovina je určena na velké nadregionální projekty. Letos na MMR, které program administruje, uspokojili jen asi 1/5 všech zájemců. „Projekty z Českého Švýcarska byly na špici bodování a obstály v obrovské konkurenci,“ uvedla Jourová. Dodala, že u projektů není tolik důležité jejich technické zpracování, ale hlavně ekonomická analýza – „musí prokázat, že z každého investovaného eura se vrátí dvě,“ komentovala stručně náměstkyně.

Jednotlivé projekty poté představili jejich manažeři: ředitel obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko Mgr. Marek Mráz, manažer

Radim Burkoň, manažer projektu Propagační a informační kampaň Českého Švýcarska

Starosta Krásné Lípy Ing. Zbyněk Linhart, náměstkyně ministra pro místní rozvoj Mgr. Věra Jourová a ředitel o.p.s. České Švýcarsko Mgr. Marek Mráz na tiskové konferenci

projektů Radim Burkoň a starosta města Krásná Lípa Ing. Zbyněk Linhart.

Za nejperspektivnější ekonomické odvětví oblasti Českého Švýcarska je považován cestovní ruch. A právě z tohoto faktu vychází **Vize šetrné turistiky bez hranic**. Rozvoj celého regionu Českého Švýcarska podpoří desetimilionový projekt „**Propagační a informační kampaň Českého Švýcarska**“, který získal grant ze Strukturálních fondů EU – Společného regionálního operačního programu (SROP). Posláním projektu je vytvořit nová pracovní místa rozvojem cestovního ruchu a zároveň zkvalitnit informační obsluhu území Českého Švýcarska. „Projekt je rozdělen na tři etapy. V první etapě necháme vypracovat koncepci optimálního rozvoje

cestovního ruchu v Českém Švýcarsku s výhledem do roku 2012. Na základě hlubší specifikace koncepce vytvoříme v druhé etapě projektu 15 propagačních subproduktů regionu, například vydáme nové mapy, průvodce a publikace o Českém Švýcarsku, necháme vyrobit suvenýry, populárně-naučný CD-ROM a film, rozmístíme podél parku pískovcové obelisky, rozšíříme průvodcovské služby apod. Tyto produkty využijeme v poslední etapě projektu, kterou bude cílená propagační a informační kampaň," uvedl manažer projektů Radim Burkoň.

Dalším projektem, vycházejícím z vize šetrné turistiky, který na tiskové konferenci představil manažer projektu a zároveň starosta města Krásná Lípa Ing. Zbyněk Linhart, je „**Centrum Národního parku České Švýcarsko**“ s celkovým rozpočtem 163 milionů korun, jenž je rovněž financován částkou 142 milionů korun ze Strukturálních fondů EU (SROP). Zaměřuje se na vytvoření komplexní nabídky služeb pro návštěvníky severní části Národního parku České Švýcarsko. Cílem projektu je vybudovat v Krásné Lípě do roku 2007 Návštěvnické centrum s interaktivní expozicí (o přírodě a osídlení v oblasti Českého Švýcarska) a vzdělávacím střediskem, ve starém továrním objektu vznikne středisko služeb pro návštěvníky a bude obnovena i první naučná stezka v České republice – Köglerova naučná stezka Krásnolipskem.

Vizi regionálního rozvoje v souladu s přírodou, který zaručí nerušený vývoj unikátního přírodního území Českého Švýcarska, uskutečňuje projekt „**Integrovaný management ekosystémů v severních Čechách**“, na který získala Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko dotaci ze Světového fondu životního prostředí (GEF) ve výši téměř 1 milion USD. Pravděpodobně jde o poslední přidělenou dotaci na projekt v České republice z programu GEF, který zde působil 15 let. V rámci tohoto projektu budou během následujících tří let realizovány konkré-

České Švýcarsko

tní aktivity, které povedou k rozvoji regionu, současně však budou v souladu s ochranou životního prostředí a minimalizují negativní dopad na globálně významné přírodní ekosystémy. „Jedná se konkrétně o čištění odpadních vod v obcích sousedících s národním parkem pomocí individuálních a kořenových čistíren. Dalším výstupem bude obnova tradičních rybníčků, příprava vhodných projektových žádostí

pro obce i podnikatele a samozřejmě i oblast šetrné turistiky, kde plánujeme např. zavedení ekologického autobusu pro přepravu turistů,“ upřesnil manažer projektu Mgr. Marek Mráz. (Podrobněji viz samostatný článek na následující straně, pozn. red.)

Dalším projektem zaměřeným k naplnění vize rozvoje pomocí podpory vzdělávání je projekt s názvem „**Komunitní centrum Českého Švýcarska**“. Projekt financuje Evropský sociální fond v rámci programu EQUAL. V rámci Akce 1 byla uzavřena národní a mezinárodní partnerství, v případě schválení plánu na Akci 2 se bude v Krásné Lípě od července 2005 realizovat projekt podporující schopnost znevýhodněných skupin na regulérním trhu práce získat a udržet si zaměstnání formou vzdělávání, pracovní praxe, kompletní asistence a poradenství.

V souvislosti s představenými projekty se České Švýcarsko o.p.s. stává lídrem aktivit regionálního rozvoje. Hlavními partnery a podporovateli zmíněných projektů jsou především město Krásná Lípa, Správa Národního parku České Švýcarsko, Český svaz ochránců přírody, město Ústí nad Labem, Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo životního prostředí ČR.

(tisková zpráva o.p.s. České Švýcarsko a Pla)

Kontakt: Mgr. Dana Štefáčková,
Tel.: 777 819 198, 412 383 254
dana.stefackova@ceskesvycarsko.cz
www.ceskesvycarsko.cz

Plánované návštěvnické centrum v Krásné Lípě.

Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko je nevládní nezisková organizace, jejímž posláním je přispívat k šetrnému rozvoji Českého Švýcarska prostřednictvím ochrany přírodního prostředí a pozitivní prezentace. Byla založena v roce 2001 Správou Národního parku České Švýcarsko, městem Krásná Lípa a Českým svazem ochránců přírody. Zaměřuje se na ochranu životního prostředí (příprava a realizace tuzemských i mezinárodních projektů), pozitivní prezentaci Českého Švýcarska (vydávání publikací, internetové stránky), provoz informačních středisek Národního parku (Krásná Lípa, Jetřichovice, Chřibská, Hřensko), a ekologickou osvětu (výukové programy, akce pro veřejnost).

Foto Jana Plamínková, vizualizace o. p. s. České Švýcarsko

Integrovaný management ekosystémů v severních Čechách

Základní rámec projektu

Podepsáním Úmluvy o biologické rozmanitosti, Úmluvy o ochraně a využívání hraničních vodních toků i Dohody o mezinárodní komisi pro ochranu Labe se Česká republika zavázala vyvinout podstatné úsilí při ochraně druhové a stanovištní rozmanitosti stejně jako ochraně vzácných vodních toků přeshraničního charakteru, mj. i těch, které ovlivňují povodí řeky Labe.

Projekt *Integrovaný management ekosystémů* v modelovém území Národního parku České Švýcarsko přispívá inovativním způsobem k eliminaci a prevenci ohrožení globálně významných ekosystémů (především lesních a vodních stanovišť), jež jsou ohrožovány sociálně-ekonomickými aktivitami realizovanými vně přírodního území národního parku – především v okolních obcích. Tyto aktivity přitom nebudou potlačeny, naopak vhodně rozvinuty.

Národní park České Švýcarsko patří vzhledem ke své jedinečné geomorfologii, biologické rozmanitosti i celkové nedotčenosti k nejcenějším a nejzachovalejším přírodním územím střední Evropy.

Projekt byl iniciován a zformulován na základě rozsáhlého konsensu mezi zástupci státní ochrany přírody, zástupci obcí a nositelem projektu – obecně prospěšnou společností České Švýcarsko, jejímž posláním je facilitovat šetrný rozvoj širšího území Českého Švýcarska.

Klíčové problémy ochrany ekosystémů Českého Švýcarska

1. Management lesních ekosystémů
2. Snížená schopnost krajiny udržet a čistit vodu
3. Nízká úroveň čištění odpadních vod
4. Neexistující management cestovního ruchu
5. Neexistující komunikační platforma pro společné řešení problémů rozvoje oblasti a ochrany ekosystémů

Cíle a význam projektu

Širším cílem projektu je harmonizace zájmů ochrany přírody a regionálního rozvoje s cílem lépe spravovat přírodně cenné území.

Dva hlavní nástroje projektu:

- efektivnější ochrana a obnova ekosystémů
- šetrnější realizace sociálně-ekonomických aktivit, které ekosystémy ovlivňují

Hlavní plánované výstupy projektu

1) Péče o les

- efektivnější kvalita řízení péče o les – zavedení systému řízení kvality ISO 9000
- vytvoření systému komunikace s veřejností
- reintrodukce jeřábka lesního

2) Revitalizace vodních ekosystémů

- obnova mokřadů, rybníčků a meandrů v okolí národního parku
- obnova soustavy rybníčků v obci Kopec
- technická asistence obcím při přípravě projektů zaměřených na obnovu malých vodních ploch

3) Čištění odpadních vod

- realizace decentralizovaného systému individuálních čistíren odpadních vod a výstavba kořenových čistíren odpadních vod v nejkritičtějších místech ohrožujících vodní toky národního parku
- realizace dvou demonstračních projektů – systém individuálních čistíren odpadních vod v obci Mezná a kořenové čistírny v Kyjově
- příprava šesti obecních projektů k financování z veřejných zdrojů

4) Management cestovního ruchu

- vytvoření jednotné marketingové image regionu
- zvýšení útulnosti a prostupnosti krajiny:
 - turistická stezka zatraktivňující území v okolí národního parku
 - „Zelený autobus“ (ekologický autobus, poháněný alternativní technologií s minimální zátěží na zdroje energie či zplodiny, zvýší možnosti dopravního spojení v Českém Švýcarsku)

5) Vytvoření komunikační platformy

- vytvoření stálé mezisektorové komunikační platformy pro zapojení všech klíčových podílníků do hlavních rozhodovacích procesů a plánování v území

Historie projektu

- ⇒ Leden 2001 – projektový záměr
- ⇒ Listopad 2001 – první návrh žádosti o dotaci na zpracování přípravného projektového dokumentu
- ⇒ Únor 2003 – předložení finální podoby žádosti o dotaci na přípravný projekt
- ⇒ Červenec 2003 – schválení žádosti o dotaci na zpracování přípravného projektového dokumentu
- ⇒ Březen 2004 – předložení finální žádosti o dotaci na realizaci projektu
- ⇒ Září 2004 – schválení projektu ze strany GEF
- ⇒ Duben 2005 – schválení projektu ze strany UNDP

- jednotný postup v Českém Švýcarsku s rolí OPS České Švýcarsko jako:
 - lídrem šetrné turistiky (certifikace zelenou známkou)
 - lídrem aktivit regionálního rozvoje (vytvoření databáze pro podporu rozhodování pro region Českého Švýcarska a vytvoření kapacity pro agenturu regionálního rozvoje)

6) Prezentace projektu

- série prezentačních nástrojů s cílem představit integrovaný management jako modelové řešení pro správu velkoplošných chráněných území

Projekt se uskuteční od dubna 2005 do března 2008 (36 měsíců). Financován bude ze Světového fondu životního prostředí (GEF), od něhož získá dotaci ve výši 975 000 USD. Z hlediska organizace zde bude vedoucí agenturou MŽP ČR (národní projektový ředitel Ing. Michal Pastvinský, ředitel OGV), realizační agenturou České Švýcarsko, o. p. s. (projektový manažer Mgr. Marek Mráz, ředitel České Švýcarsko, o.p.s.).

„Chceme ukázat, že národní park není pro rozvoj regionu žádnou bariérou,“ řekl Mgr. Marek Mráz. „I s národním parkem lze realizovat mnohé investice, které regionu pomohou. Proto se budeme hodně zaměřovat na komunikaci s veřejností. Po třech letech, až projekt skončí, už by měla být jasná koncepce rozvoje území,“ dodal Mráz.

(tisková zpráva České Švýcarsko, o. p. s. a Pla)

Pískovcové útvary Českého Švýcarska

OECD již podruhé hodnotila úroveň ochrany životního prostředí v ČR

Ve čtvrtek 19. května 2005 se uskutečnilo v sídle Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) v Paříži druhé hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí České republiky od jejího vstupu do této prestižní organizace. Českou delegaci vedl ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Z hodnocení OECD pro nás vyplynula doporučení pro další postup v oblasti environmentální politiky a jejího propojení s dalšími sektory. Zásadním cílem je oddělení hospodářského růstu od negativních dopadů na životní prostředí, zdraví obyvatelstva a postupujícího vyčerpávání dostupných přírodních zdrojů, které je obzvláště citlivé v hustě osídlené Evropě. Přesto, že od roku 1990 může v této oblasti ČR ukázat dlouhou řadu úspěšných kroků i výsledků, stále mezi členy OECD patříme k zemím s vysokou energetickou a materiálovou náročností tvorby HDP a s vysokou úrovní emisí znečišťujících látek na jednoho obyvatele.

Poslední takové pravidelné hodnocení (tzv. Environment Performance Review) se konalo na

podzim 1998. Od té doby se v oblasti politiky životního prostředí a udržitelného rozvoje uskutečnila celá řada významných předělů. Česká republika se mezitím stala členem Evropské unie, proběhly dva historické summity OSN – Summit tisíciletí v roce 2000 (New York) a Světový summit o udržitelném rozvoji v roce 2002 (Johannesburg), uskutečnila se rovněž 5. ministerská konference Evropské hospodářské komise OSN „Životní prostředí pro Evropu“ v roce 2003 (Kyjev). Mezi klíčovými partnery při všech těchto událostech byla OECD a její členské státy. ČR se aktivně podílí na realizaci Environmentální strategie OECD a Iniciativy OECD k udržitelné budoucnosti.

Výsledky hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí ČR předloží MŽP k projednání vládě a pro informaci parlamentu. Na podzim tohoto roku bude celá Zpráva OECD o hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí ČR, včetně závěrů a doporučení, publikována v češtině, angličtině a francouzštině.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Signatáři Aarhuské úmluvy jednali v Almaty

Ve dnech 25. – 27. května 2005 proběhlo v Almaty (Kazachstán) druhé zasedání smluvních stran Úmluvy EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva). Česká republika podepsala tuto úmluvu v roce 1998 a ratifikovala v roce 2004.

Delegaci České republiky, v níž byli zastoupeni odborníci Ministerstva životního prostředí i nestátních neziskových organizací, na jednání vedl Jakub Kašpar, ředitel odboru vnějších vztahů MŽP. Dále ji tvořili Ing. Karel Bláha, CSc, ředitel odboru environmentálních rizik MŽP, Mgr. Libor Dvořák, vedoucí odd. aproximace práva MŽP, Ing. Karel Jech, vedoucí oddělení vzdělávání a osvěty MŽP, Mgr. Gabriela Tichá z odboru globálních vztahů MŽP, Mgr. Pavel Černý, Ekologický právní servis, Mgr. Pavel Činčera, o.s. BEZK a Ing. Eva Tylová, Zelený kruh.

Hlavní výsledky jednání

K významnému pokroku na konferenci došlo v otázce uvolňování geneticky modifikovaných organismů (GMO) do životního prostředí a na trh. Byl přijat dodatek k Úmluvě, který zajistí (po ratifikaci) efektivní informování veřejnosti a stanoví jasná pravidla pro její účast v tomto procesu. Přijetí dodatku neznamená změnu platné české a evropské právní úpravy – pomůže zejména zemím Kavkazu a střední Asie při ochraně jejich geneticky bohatých zdrojů a při zavádění Cartagenského protokolu o biologické bezpečnosti. „Pro země, které doposud nemají efektivní legislativu v oblasti nakládání s GMO, jde o první právní akt v této oblasti. Pro Českou republiku a EU jde o potvrzení současné praxe,“ říká Karel Bláha, ředitel odboru environmentálních rizik MŽP.

Nevládní organizace, které se almatyjské konference zúčastnily, přivítaly přijetí Pravidel pro účast veřejnosti na mezinárodních fórech, která se týkají životního prostředí. Při jejich používání v praxi je možné využít jak zkušeností přímo z Aarhuské konvence, tak třeba Programu OSN pro životní prostředí (UNEP). Země, které jsou smluvními stranami Aarhuské úmluvy, budou napříště podle těchto přijatých zásad postupovat i v dalších oblastech ochrany životního prostředí na mezinárodní úrovni.

Jako problém, který tíží všechny státy Úmluvy, se ukázal efektivní přístup k právní ochraně. Někde jde

o dlouhou dobu projednávání sporů, jinde o finanční bariéry přístupu k soudům nebo vysoký stupeň korupce či nízké povědomí a přehled soudců v environmentální problematice.

Hodnotilo se i naplňování cílů úmluvy v praxi – kritika směřovala k těm zemím, které nedodaly své národní implementační zprávy, dodaly je nekompletní, či při jejich zpracování nespolupracovaly s veřejností a NNO. Přijata byla čtyři kritická rozhodnutí, směřující vůči Kazachstánu (dvě rozhodnutí), Ukrajině a Turkmenistánu.

Mezi členy výboru pro sledování souladu s Aarhuskou úmluvou zasedne i v příštích třech letech zástupkyně ČR Eva Kružíková z Ústavu pro ekopolitiku.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

<http://www.unece.org/env/pp/mop2.htm>

<http://www.ucastverejnosti.cz>

Jednání v Almaty.

Foto archiv MŽP.

Aarhuská úmluva byla podepsána 25. června 1998 na 4. ministerské konferenci EHK OSN „Životní prostředí pro Evropu“ v dánském Aarhusu. Dosud Aarhuskou úmluvu podepsalo 39 zemí a Evropská unie, ratifikační proces již ukončilo 34 zemí a Evropská unie (17. února 2005). Úmluva vstoupila mezinárodně v platnost 30. září 2001, v ČR 4. října 2004 (viz Sbírka mezinárodních smluv, částka 53/2004, Sdělení MZV č. 124/2004 Sb.m.s.).

První setkání smluvních stran proběhlo ve dnech 21. – 23. října 2002 v Lucce (Itálie). Mimořádné setkání smluvních stran proběhlo při příležitosti 5. ministerské konference „Životní prostředí pro Evropu“ konané ve dnech 21. – 23. 5. 2003 v Kyjevě (Ukrajina).

Aarhuská úmluva je v mezinárodním kontextu považována za jeden z nejvýznamnějších dokumentů – je charakterizována jako *kvalitativní předěl v komunikaci mezi státní správou a občany*, jako nástroj *k prohloubení demokracie a k prosazení lidských práv a svobod*. Z tohoto důvodu je Aarhuské úmluvě a její ratifikaci věnována mimořádná pozornost jak v EHK OSN, tak v Evropské unii.

Nová vláda a životní prostředí

Dne 13. května 2005 získala důvěru poslanců nová vláda, v jejímž čele je Jiří Paroubek. Ministrem životního prostředí v ní zůstal Libor Ambrozek.

Programové prohlášení vlády

Prohlášení obsahuje v ekologické oblasti řadu konkrétních závazků:

- nepřipustí snížení úrovně ochrany životního prostředí a přírody jako důležitého předpokladu pro zajištění kvalitních podmínek pro život občanů;
- bude respektovat princip účasti dotčené veřejnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí (Aarhuská úmluva) a zachová současnou úroveň občanských práv v této oblasti;
- vytvoří podmínky pro kvalitní péči o soustavu chráněných území NATURA 2000 a bude přitom podporovat větší zainteresovanost vlastníků, obcí a neziskového sektoru a finanční náhrady za způsobené újm;
- projedná koncepci rozpočtově neutrální ekologické daňové reformy a předloží návrhy příslušných zákonů;
- připraví program podpory využívání energie z obnovitelných zdrojů v součinnosti se zainteresovanými resorty.

Vláda také podpoří snižování energetické náročnosti hospodářství a negativních vlivů dopravy na životní prostředí, bude podporovat železniční a veřejnou dopravu a do péče o krajinu bude investovat přinejmenším stejný podíl dotací jako v současné době.

„Vláda dala svým programovým prohlášením jasné najevo, že považuje ochranu životního prostředí za svou prioritu a nepřipustí změkčování ekologických standardů. Důležité je to zejména v současné době, kdy se neustále objevují návrhy, směřující opačným směrem. Ekologická legislativa přitom přináší společnosti jednoznačné zisky – chrání zdraví, šetří náklady na zdravotní péči, podporuje rozvoj nových technologií a zvyšuje efektivitu a konkurenceschopnost ekonomiky. Děkuji proto všem poslancům, kteří pro tyto cíle zvedli ruku. Pomohli nejen chránit přírodu, ale zejména zdraví nás všech,“ komentoval hlasování o důvěře vládě Jiřího Paroubka ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Ekologická opatření jsou dnes jednoznačně katalyzátorem ekonomického rozvoje. Zákon na podporu obnovitelných zdrojů energie například přinese do České republiky investice v řádech desítek miliard korun, recyklace odpadů brání plýtvání surovinami a energií a přináší řádově více pracovních míst než jejich skládkování.

Strategie hospodářského růstu

O tom, že si tuto skutečnost začínají uvědomovat i ekonomické resorty, svědčí moderně pojatá Strategie hospodářského růstu, kterou počátkem června zveřejnil místopředseda vlády pro ekonomiku Martin Jahn. Strategie klade důraz na modernizaci

průmyslu, čisté technologie, snižování energetické náročnosti a kvalitní veřejnou dopravu.

Mezi klíčové body, které pomohou modernizovat ekonomiku a zároveň sníží znečištění, patří:

- zahájení ekologické daňové reformy;
- podpora obnovitelných zdrojů energie a její rozšíření také na vytápění obnovitelnými zdroji;
- investice do rozvoje kvalitní veřejné dopravy, například příměstských drah a podobných projektů;
- opatření, která pomohou přesunout nákladní přepravu z kamionů na železnici;
- zrušení daňového osvobození leteckého paliva, které podporuje nejspínavější způsob dopravy;
- přehlednější, srozumitelnější a méně administrativně náročné zákony, podle kterých se vydávají ekologická povolení.

Strategie také poukazuje na význam, který pro ekonomiku má zachování bohaté přírody v české krajině a podpora turistiky na venkově.

Strategii příznivě přijala většina ekonomů, velký odpor ale vzbudila u sociálnědemokratických členů současné vlády (podle mnoha z nich je „mimo realitu“ hlavně v sociálních otázkách). Strategie ale plánuje kroky až do roku 2013, tedy i pro další volební období.

Strategii poměrně příznivě hodnotí ekologická sdružení. Nelíbí se jim ale návrhy na změny některých ekologických zákonů, plánovaná výstavba dálnic a rozšiřování silnic ani to, že se nezabývá ekonomickou smysluplností jednotlivých sporných projektů (jezy na Labi).

Pla

O podpoře obnovitelných zdrojů energie hovoří jak programové prohlášení vlády, tak i Strategie hospodářského růstu. Dočkáme se i u nás takto mohutných instalací fotovoltaických systémů? Největší fotovoltaická elektrárna na světě v Espenhainu (Německo) má instalovaný výkon 5 MWp.

Foto Jana Plamínková

Češi jednoznačně chtějí zdravé životní prostředí

Dosud asi nejrozsáhlejší průzkum veřejného mínění, který zjišťoval postoje obyvatel k životnímu prostředí, se uskutečnil v listopadu 2004 pro Generální ředitelství EK pro životní prostředí (DG Environment) ve všech zemích evropské pětadvacítky. Výsledky zveřejnila Evropská komise na sklonku dubna letošního roku.

Z průzkumu jednoznačně vyplývá, že obyvatelé všech členských zemí Unie přikládají značnou důležitost ochraně životního prostředí, ochraně přírody a důrazu na ekologické dopady politických rozhodnutí. Desítky nových členských zemí v tom není žádnou výjimkou. Řada z nich, včetně České republiky, je ještě „zelenější“, než evropský průměr.

Řada překvapivých zjištění

Průzkum zjišťoval názory 25 000 obyvatel 25 států EU. U nás zahrnul reprezentativní vzorek 1025 dotazovaných. Procházíme-li závěrečnou zprávu z tohoto unikátního výzkumu popořadě, čeká nás řada celku překvapivých zjištění.

Na otázku, zda stav životního prostředí významně ovlivňuje kvalitu našeho života, odpovědělo 75 % Čechů kladně (tzn. odpověděli buď „velmi silně“ nebo „do značné míry“). Pro srovnání – průměr EU-25 je v této otázce 72 % takových odpovědí. Téměř všichni (89 %) navíc vzkazují politikům, že při svém rozhodování mají brát životní prostředí stejně vážně jako hospodářství a sociální oblast (průměr EU-25 je 85 %). Devadesát pět lidí ze sta je přesvědčeno o tom, že při všech rozhodnutích musí úřady i politici zohlednit dopady svých rozhodnutí na životní prostředí.

Čeho se Češi obávají?

Nejvíce se Češi obávají rizik, spojených s nehodami, způsobenými člověkem (úniky nebezpečných látek, průmyslové havárie, apod.) – ty jsou jedním z 5 největších environmentálních rizik pro 59 % dotázaných občanů Česka. Na druhém místě jsou obavy ze znečištění vod (54 %), ovzduší (49 %) a z důsledků klimatických změn (43 %). Každý pátý obyvatel ČR se obává rizik, spojených s úbytkem přírodní rozmanitosti (biodiverzity) a téměř polovina lidí (40 %) považuje za jedno z pěti největších

nebezpečí narůstání objemu odpadů, přírodní katastrofy či zdravotní rizika používání chemikálií v domácnostech.

Máme málo informací, věříme NGO

Češi se cítí v porovnání s ostatními Evropany v oblasti životního prostředí relativně málo informovaní. Zatímco „velmi dobře“ či „docela dobře“ informovaných Dánů je 78 %, Němců 64 % či Švédů 67 %, Češi cítí, že mají dost informací pouze v 46 % případů – podobně jako Španělé, Italové, Slovinci či Francouzi. Hůř na tom jsou pouze Litevci (32 %) a Poláci (37 %). Lidem u nás nejvíce chybí informace o důsledcích používání chemikálií v domácnostech (47 %), využívání GMO v zemědělství (45 %), zemědělském znečištění pesticidy a hnojivy (39 %) a úbytku biodiverzity (38 %).

Pokud jde o to, komu lidé nejvíce věří, když jde o životní prostředí, v celé Evropě jednoznačně vedou nevládní ekologické organizace – nejvíce jim věří 42 % lidí, stejně odpovídali i Češi. Druhou nejvyšší důvěru u nás požívají vědci (37 %, průměr EU 32 %), na třetí příčce je televize (32 %, průměr EU 27 %) a čtvrté jsou politické strany, které se o životní prostředí zasazují (28 % oproti evropskému průměru 13 %).

Celá polovina Čechů doporučuje, aby se kvůli ochraně životního prostředí dále zpřísněly ekologická legislativa – česká i evropská, zvyšovalo ekologické povědomí veřejnosti (47 %), zvažovali ti, kdo životní prostředí znečišťují (44 %) a zvýšila se vymahatelnost environmentálního práva (43 %).

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Kompletní výsledky průzkumu:

<http://europa.eu.int/comm/environment/barometer/index.htm>

Pokračování příručky pro znečišťovatele je na světě

Ministerstvo životního prostředí vydalo publikaci „Příručka pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování, II. díl“, určenou zejména pro ty, kdo mají povinnost hlásit své emise a přenosy znečišťujících látek do integrovaného registru znečišťování životního prostředí (IRZ).

K tomu, aby v ČR mohl začít veřejně přístupný IRZ skutečně fungovat, je naprosto nezbytná metodická podpora pro ty, kdo do něj musí podle zákona povinně ohlašovat údaje o svých emisích a přenosech. MŽP vydalo už v říjnu 2004 první díl Příručky pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování. Ten představoval základní úvod do problematiky IRZ. Právě vydaný druhý díl příručky je zaměřen zejména na otázky monitoringu a získávání údajů o emisích a přenosech jednotlivých látek.

Obsahuje seznamy metod, kterými se stanovují ohlašované látky v jednotlivých složkách životního prostředí (voda, ovzduší apod.). Důležitou součástí příručky jsou seznamy znečišťujících látek pro vybrané kategorie znečišťovatelů. Publikace věnuje pozornost také příkladům z průmyslové praxe, které zřetelně ukazují a vysvětlují, jaké povinnosti vůči IRZ uživatelům registrované látky vyplývají ze zákona o integrované prevenci a nařízení vlády o integrovaném registru znečišťování. S ohledem na enormní množství dotazů vztahujících se k IRZ jsou do druhého dílu zařazeny také odpovědi na nejčastější otázky a odkazy na důležité zdroje informací.

V elektronické podobě (ve formátu pdf) je publikace volně k dispozici na adrese <http://www.irz.cz>. Touto cestou ji mohou získat všichni zájemci.

Další informace:

Pro doplňující informace (či pro zaslání příručky) lze kontaktovat přímo Ing. Bc. Jana Maršáka, vedoucího

oddělení IPPC MŽP, tel.: 267 122 974, e-mail: Jan_Marsak@env.cz.

<http://www.irz.cz>

Projekt na síť environmentálního vzdělávání v Jihomoravském kraji získá evropskou podporu

Patnáct organizací z Jihomoravského kraje, včetně krajského úřadu, města Boskovice a mikroregionu Hrušovansko, zpracovalo projekt „**Síť středisek environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji**“. Projekt uspěl jako nejlepší mezi konkurenčními projekty předloženými do první výzvy grantového schématu MŽP v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů a získá tak 16,25 milionu Kč.

V rámci projektu se počítá s profesním vzděláváním v problematice životního prostředí a ekologické legislativy, zaváděním certifikace ekologického provozu škol a úřadů, naučnými stezkami a průvodcovskou službou pro veřejnost v přírodních rezervacích. Hlavním cílem projektu je ovšem rozvoj ekologického poradenství, osvěty a vzdělávání na celém území Jihomoravského kraje.

Hlavním partnerem a koordinátorem projektu je zkušený Dům ekologické výchovy Lipka Brno, jehož ředitelka Hana Korvasová 31. května 2005 v prostorách Lesní školy Jezírko v Brně-Soběšicích slavnostně podepsala s ředitelem odboru vnějších vztahů Jakubem Kašparem rozhodnutí o podpoře projektu.

„Jihomoravský projekt byl hodnotiteli i výběrovou komisí hodnocen jako nejlepší z předložených,“ řekla při té příležitosti Jakub Kašpar. „Je tak propracovaný, tak komplexní a jeho partneři jsou natolik zkušení, že jsem na sto procent přesvědčen nejenom, že se bude úspěšně realizovat, ale že se stane dokonce modelovým a ukázkovým příkladem pro ostatní. Věřím, že bude i důkazem pro Evropskou komisi, že udělala

dobře, když svolila k financování environmentálního vzdělávání z prostředků Evropského sociálního fondu,“ dodal Kašpar.

Grantové schéma „Síť environmentálních informačních a poradenských center“ vyhlásilo MŽP v rámci opatření 4.2 Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů. V rámci Evropského sociálního fondu se přidělují pouze neinvestiční prostředky.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/op_lidske_zdroje

<http://www.esfcr.cz>

<http://www.strukturalni-fondy.cz>

Jakub Kašpar a Hana Korvasová podepisují smlouvu.

Foto Lipka DEV

Projekt na podporu místních Agend 21 může odstartovat

První projekt, financovaný v oblasti environmentálního vzdělávání z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), může začít. Rozhodnutí o přidělení dotace 16. května v Litoměřicích slavnostně podepsali za úspěšného žadatele, Národní síť zdravých měst ČR (NSZM), její předseda a starosta Vsetína Jiří Čunek a za administrátora grantového schématu (MŽP) ředitel odboru vnějších vztahů MŽP Jakub Kašpar.

Díky dvouletému projektu „**Síť měst, obcí a regionů jako platforma pro vzdělávání a příklady dobré praxe v oblasti udržitelného rozvoje**“ vznikne podle ředitele kanceláře NSZM Petra Švece „například jedinečný informační systém, ve kterém každý bude moci ukázat příklady dobré praxe v oblasti místního udržitelného rozvoje z našich měst.“ Tato inspirace bude použitelná pro starosty i obyvatele ostatních měst. Informace budou uspořádány do různých oblastí, např. životní prostředí, doprava,

aktivita úřadů, vzdělávání, volný čas aj. Hlavními partnery NSZM při realizaci projektu budou města Litoměřice, Vsetín a Hodonín.

Projekt rovněž podpoří další rozvoj sítě místních Agend 21 (MA21) – měst, obcí a regionů, které uplatňují udržitelný rozvoj a zapojování veřejnosti. Projekt podpoří také velký počet vzdělávacích a osvětových akcí pro úřady, neziskové organizace, podnikatele i širokou veřejnost na území celé ČR. Radnice Zdravých měst, které místní Agendy 21 již úspěšně realizují, budou své zkušenosti předávat dále. Mezi takové patří i partnerská města projektu – Litoměřice, Vsetín a Hodonín.

Ivona Kristiánová,
odbor vnějších vztahů MŽP

Další informace:

<http://www.nszm.cz>,

<http://www.esfcr.cz>,

<http://www.env.cz>

ČIŽP přijímá standardy inspekcí Evropské unie

Ve středu 25. května 2005 byl slavnostně ukončen patnáctiměsíční twinningový projekt „Integrované plánované prosazování zákonů o životním prostředí“, financovaný z programu Phare. Konal se ve spolupráci s Nizozemskem a pomohl České inspekci životního prostředí (ČIŽP) převzít standardy inspekcí Evropské unie.

Rok po vstupu České republiky do Evropské unie pokročila ČIŽP v přibližování svých pracovních procesů standardům EU. Jedná se o výsledek projektu zaměřeného na zlepšení kvality inspekcí a cest k prosazování zákonů životního prostředí prostřednictvím ČIŽP.

ČESKÁ INSPEKCE
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Projekt byl dynamický

Jak řekl Rob Baks, nizozemský twinningový poradce, odpovědný za projekt: „*Můžeme říci, že projekt byl velmi dynamický. Došlo k setkání tradičních a moderních metod, což přineslo určité výzvy. Největší výzvy však na ČIŽP ještě čekají, a to v podobě budoucí implementace a dalšího rozvoje témat projektu. Úspěch bude úzce záviset na způsobu řízení následných kroků. ČIŽP má rozhodně potenciál k dosažení vytyčených změn (zlepšení kvality a větší ekonomické efektivnosti), ale bude k tomu zapotřebí vytrvalost a otevřená mysl. V současnosti je to právě přístup, který znamená nejvíc.*“

V průběhu patnáctiměsíčního twinningového projektu financovaného programem Phare, s názvem „**Integrované plánované prosazování zákonů o životním prostředí**“, který byl zahájen v březnu 2004 s plánovanými náklady 2,2 milionu € (66 milionů Kč) (včetně financování investiční části), sdílely nizozemské orgány ochrany životního prostředí své zkušenosti s českými kolegy. Zvláštní pozornost byla věnována udržitelnosti výsledků projektu, a to jak ze strany české a nizozemské veřejné správy, tak ze strany Evropské komise. Pro usnadnění každodenní práce inspektorů ČIŽP bude pro ředitelství a oblastní inspektoráty zakoupeno vybavení v hodnotě přibližně 1,5 milionu € (informační technika, laboratorní vybavení, mobilní nástroje pro odběr vzorků atd.).

Tři hlavní témata

Cílem projektu bylo posílit kvalitu a organizační rozvoj v rámci ČIŽP. Pozornost byla věnována třem hlavním tématům:

- 1) Strategickému plánu ČIŽP;
- 2) Školícímu středisku a programu školení;
- 3) Síti spolupracujících partnerských organizací podílejících se na inspekcích a prosazování v oblasti životního prostředí (hasičské sbory, policie, celní správa, orgány ochrany zdraví a bezpečnosti práce, hygienická služba, Státní zdravotní ústav, krajské a obecní orgány, atd.).

V prosinci 2004 byl ředitelem ČIŽP schválen Strategický plán, který mimo jiné obsahuje

komunikační strategii, úsilí o modernější inspekční a prosazovací přístupy, školení a budování sítě partnerských organizací a jejich spolupráci.

V květnu 2005 rozhodlo Ministerstvo životního prostředí o vytvoření školicího střediska pro

školení zaměstnanců ČIŽP a dalších pracovníků v resortu životního prostředí. Středisko bude provozovat Česká informační agentura životního prostředí (CENIA). Školení budou přístupná také pracovníkům partnerských organizací z veřejného sektoru. Proces vytvoření plně funkční sítě partnerských organizací na poli inspekcí a prosazování v oblasti životního prostředí bude dokončen později. Budování sítě je časově náročné, než začne přinášet výsledky. Správně fungující „sít orgánů“ sdílející znalosti a zkušenosti je nezbytná a ve většině členských států EU existují národní a regionální formy sítě, Evropská unie pak má síť IMPEL (<http://europa.eu.int/comm/environment/impel/>), která je široce oceňována pro svoji praktickou podporu rozvoje legislativy a programů EU. Ředitelství ČIŽP určilo pro budování a rozvoj sítě koordinátora.

Projektové aktivity

V rámci projektových aktivit došlo k navázání mnoha kontaktů mezi projektovým týmem (čeští a holanští experti) na straně jedné a zaměstnanci ČIŽP a s ní spolupracujícími organizacemi na straně druhé. Do projektu se zapojila více než polovina pracovníků ČIŽP a téměř celý střední management prošel dvoudenním školením strategického plánování. V oblastních inspektorátech pak proběhla celá řada seminářů zaměřených na strategický rozvoj, tvorbu sítě a další témata. Celkem 125 inspektorů bylo proškoleno krátkodobými experty (KE) v prosazovacích technikách a 13 pracovníků z ČIŽP a partnerských organizací bylo KE vyškoleny na školitele.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

Česká inspekce životního prostředí – www.cizp.cz

Ministerstvo životního prostředí – www.env.cz

DCMR Environmental Protection Agency

– www.dcmr.nl

InfoMil – Information Centre for environmental licensing and enforcement – www.infomil.nl

Kontaktní pracovníci: Martin Petrtyl, MŽP

– martin_petrtyl@env.cz

Pavel Šremer, ČIŽP – sremer@cizp.cz

Spolupráce s majiteli je nejefektivnější a nejlacnější způsob ochrany přírody

Zejména problematikou spolupráce s majiteli pozemků se zabývali účastníci mezinárodní konference pořádané Sdružením vlastníků obecních a soukromých lesů (SVOL) ve spolupráci s MŽP a za podpory Evropské komise a European Landowners' Organization (ELO) 26. a 27. května 2005 v pražském Hotelu Praha.

Na konferenci byly prezentovány aktuální informace o soustavě Natura 2000 v Evropě i v ČR. Delegáti se seznámili s příklady úspěšné spolupráce vlastníků lesa a orgánů ochrany přírody v zemích EU, ale také s přípravou vzoru smlouvy o spolupráci při zabezpečení ochrany stávajících přírodních podmínek v lokalitách Natury 2000. Dozvěděli se rovněž o možnostech čerpání prostředků na zajištění požadavků ochrany přírody z domácích zdrojů i ze zdrojů EU.

Zástupci významných vlastníků lesů v ČR a kraj-
ských úřadů diskutovali se zástupci MŽP o způsobech hospodaření na lesních pozemcích zařazených do národního seznamu, který zahrnuje 863 evropsky významných lokalit. Je reálný předpoklad, že Evropská komise tento seznam lokalit schválí, a ČR tak bude povinna do roku 2012 vyhlásit dotčené lokality za zvláště chráněná území, pokud nebude jejich ochrana zajištěna smluvně. Tímto postupem bude ovlivněno hospodaření na přibližně 27% veškerých lesních porostů v ČR. „*To svědčí o tom, že vlastníci lesů hospodaří už dnes ve svých lesích udržitelným způsobem,*“ říká k tomu Petr Roth, ředitel odboru mezinárodní ochrany biodiverzity MŽP. MŽP chce podporovat takové činnosti a způsoby hospodaření, které přispívají k zachování stávajících

přírodních podmínek. To v žádném případě neznamená, že by vlastníci měli v lesích přestat hospodařit a ponechat je přirozenému vývoji. To by totiž naopak znamenalo rozpad lesních společenstev a nutnost jejich následné obnovy, která by trvala mnoho desítek let.

MŽP si uvědomuje, že ochranu přírody není možné dlouhodobě zajistit bez pomoci lidí, kteří v daném území žijí a kterých se návrhy zařazení jejich lesů do národního seznamu Natury 2000 bezprostředně týkají. „*Vlastník lesa pro nás není potenciální škůdce. Je to partner, kterého si vážíme a s jehož pomocí lze dochovaný stav lesa zachovat i pro příští generace.*“

Ochrana přírody musí konkretizovat své cíle v daném území a jednáním s vlastníkem lesa nalézt způsob, jak jich dosáhnout s nejmenšími náklady a bez zbytečné újmy. Pokud je v zájmu ochrany přírody hospodaření omezit, je třeba nalézt finanční prostředky a vzniklé ekonomické ztráty vlastníkům lesa uhradit. Zkušenosti ze západní Evropy ukazují, že nelze provádět ochranu životního prostředí bez skutečné spolupráce s vlastníky.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

„Recyklovaný papír? – leda na záchodech,“ odpověděly studentům banky a ZOO

S recyklovaným papírem se pracovníci velkých firem či veřejných institucí setkávají většinou jen na záchodě či v jídelně – ve formě toaletního papíru či ubrousků. Vyplynulo to z průzkumu, který provedli studenti pražských středních a základních škol v rámci soutěže Arnika „Odpad je surovina“.

Jedním z úkolů půlročního projektu kampaně Šetrné papírování bylo oslovit zástupce velkých firem nebo bank a zeptat se jich, zda a jak se ve firmách třídí odpady a zda firmy šetří životní prostředí tím, že používají ekologicky šetrné výrobky. Výsledky svého průzkumu měli studenti prezentovat v tiskové zprávě. Nejlépe se svého úkolu zhostili studenti pražského gymnázia Jana Nerudy, kteří oslovili šest bankovních domů a tři zoologické zahrady (ZOO Plzeň, Liberec, Praha). Z bank studentům GJN odpověděly Česká spořitelna, ČSOB a Raiffeisen Bank, neodpověděly Komerční banka, HvB Bank a E-Bank.

„*Banky nás často příjemně překvapily, naopak odpovědi některých ZOO vyvolávaly zklamání. Například ZOO Praha se podle vyhodnocení dotazníku chová k životnímu prostředí v některých ohledech hůře než např. ČSOB,*“ zhodnotil výsledky ankety vedoucí skupiny Daniel Zmátlo a doplnil: „*Byli jsme*

vůči zoologickým zahradám více přísní, protože od nich očekáváme tu tolik důležitou a zmiňovanou výchovnou a vzdělávací činnost, vedoucí k ochraně životního prostředí – domova nejen volně žijících zvířat. A jak jinak druhé přesvědčit, než jít sám příkladem?“

Studenti gymnázia Jana Palacha zase zjistili, že třídění odpadu je málo známým pojmem u jedné z největších českých firem – Českého Telecomu. „*Téměř 100% dotázaných pracovníků si myslí, že na svém pracovišti nemají dostatečné podmínky pro třídění odpadu. (...) V domácnosti přitom odpad třídí úplně všichni,*“ napsali studenti ve své zprávě.

Projekt sdružení Arnika je realizován s přispěním Magistrátu hl. města Prahy, spolupracující organizace jsou: Ministerstvo životního prostředí, Česká informační agentura životního prostředí a Správa Krkonošského národního parku.

(tisková zpráva Sdružení Arnika)

Tiskové zprávy studentů a jejich hodnocení:
<http://papir.arnika.org/clanky.shtml?x=236582>

Další informace o soutěži Odpad je surovina:
<http://papir.arnika.org/soutez-praha.shtml>

Alternativní paliva v dopravě pomohou znečištěným městům

Snaha ministerstva životního prostředí snižovat znečištění ovzduší silniční dopravou nabývá konkrétních obrysů. V polovině května vláda schválila „Program podpory alternativních paliv v dopravě – zemní plyn“, který usnadní náhradu benzínu a nafty ekologicky šetrnějšími palivy.

„Znečištění ovzduší z automobilů zatím stále roste. Během posledních patnácti let se zvýšily emise hlavního skleníkového plynu – oxidu uhličitého – téměř o polovinu a pevných prachových částic dokonce o 120%,“ popisuje hlavní důvod vzniku speciálního programu ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

První na řadě: zemní plyn

První etapa programu se zaměřila na zemní plyn, který je pro ochranu ovzduší perspektivní, ale kvůli existenci řady bariér je nedostatečně využíván. Cílem vlády je nahradit do roku 2020 celkem 10% benzínu a nafty zemním plynem (CNG). K tomu má přispět schválený Program, který vytváří dlouhodobě stabilní a atraktivní prostředí pro využívání CNG v dopravě.

„Program stabilizuje spotřební daň pro zemní plyn v dopravě na úrovni minimální sazby spotřební daně do roku 2020. Protože spotřební daň z benzínu a nafty poroste, bude se konkurenceschopnost zemního plynu v dopravě stále zvyšovat. Program zachovává investiční podporu Ministerstva dopravy na obnovu vozidel MHD a veřejné linkové autobusové dopravy i po roce 2007. Navíc budou moci města, obce a sdružení obcí požádat již letos a příští rok Ministerstvo dopravy o čerpání z celkem 3,9 milionu € z Operačního programu infrastruktura (Opatření 2.3. podpora alternativních paliv v dopravě). Na rozvoji se bude podílet i plynárenství, které formou dobrovolné dohody ponese závazek výstavby plnicích stanic,“

Ministr Libor Ambrozek a poradce Martin Bursík předstávají na tiskové konferenci hlavní zásady programu podpory alternativních paliv v dopravě.

Foto Jana Plamínková

charakterizuje princip programu poradce ministra životního prostředí Martin Bursík.

Kvůli chybějící síti plnicích stanic bude v období nejbližších pěti let využíván zemní plyn zejména v autobusech městské a příměstské dopravy, vozidlech taxi, odvozu odpadu a dalších služeb – tedy vozidlech, jejichž provoz není vázán na síť čerpacích stanic. Součástí programu je i úkol pro ministry jednat se společností RWE Transgas o dobrovolné dohodě zajišťující podíl společnosti na výstavbě plnicích stanic. Společnost již oznámila, že v reakci na tento

Porovnání emisních norem EURO 3 až 5 s emisemi CNG autobusu Ekobus (g/kWh)

	CO	NMHC	CH ₄	NO _x	tuhé částice
Norma EURO 3	5,45	0,78	1,6	5	0,16
Norma EURO 4	4	0,55	1,1	3,5	0,03
Norma EURO 5	4	0,55	1,1	2	0,03
CNG autobus	0,012	0	0,25	2,08	0

zdroj: Ekobus, a. s.

Srovnání emisí produkovaných naftovými motory a motory na zemní plyn

Pevné částice	Snížení o	85 – 90 %
NO _x	Snížení o	50 – 60 %
HC	Srovnatelné, resp. zvýšení nedosahující limitu	
CO	snížení o	75 – 90 %
CO ₂	snížení o	15 – 30 %

zdroj: Jan Žákovec, 2004

program vystaví tento rok další čtyři plnicí stanice – v Brně, Ústí nad Labem, Ostravě a Středočeském kraji.

V současnosti u nás jezdí 75 CNG autobusů českého výrobce Ekobus a zhruba 150 přestaveb Karosa. Plynové autobusy jezdí v Litoměřicích, Liberci, Havířově, Prostějově, Semilech, Jičíně, Teplicích, na Ústecku a Liberecku, v Jindřichovicích pod Smrkem. V letošním roce se k nim přidají nové CNG autobusy v Jilemnici (regionální doprava západní Krkonoše), Janských Lázních (regionální doprava východní Krkonoše), Lázních Jeseník (městská doprava) a v Brně. MŽP je připraveno poskytovat zájemcům z řad obcí, měst a regionů konzultace při jejich rozhodování o přechodu na ekologická alternativní paliva.

Environmentální důvody podpory zemního plynu jako alternativního paliva

Doprava je významným zdrojem emisí škodlivých látek. K její regulaci z důvodů ochrany životního prostředí se zatím prakticky nepřistupuje. Za posledních patnáct let se zvýšily emise hlavního skleníkového plynu

– oxidu uhličitého o 47%, oxidu siřičitého a dusného o 36% a pevných částic o 120%. Roční imisní limity pro pevné částice PM₁₀ byly překročeny již v průběhu prvního čtvrtletí letošního roku na ¼ měřicích stanic.

Města Tábor, Karlovy Vary, Přerov, Kladno, Beroun, Teplice, Uherské Hradiště, Zlín, Ostrava, Třinec, Frýdek Místek, Český Těšín, Praha-Karlín a Vysočany již nyní překročila roční povolené limity.

Zatímco plynový motor splňuje emisní normu EURO 5 bez dalších dodatečných přídatných zařízení či úprav, nejmodernější naftový motor splňuje v tuto chvíli emisní normu EURO 4. Plynové motory mají o 15 – 30% nižší emise oxidu uhličitého, o 50 – 60% nižší emise oxidů dusíku NO_x (!), o 75 – 90% nižší emise oxidu uhelnatého a mají nulové emise aromatických uhlovodíků (zejména benz-a-pyren činí problémy v městských aglomeracích). Naftové motory se dostávají na srovnatelné emise pevných částic teprve po instalaci filtrů pevných částic.

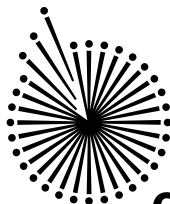
(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Co je doma, to se počítá!

„Co je doma, to se počítá!“ je název nového výukového programu pro žáky a studenty základních a středních škol, s nímž přichází CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Cílem programu je zvýšit a rozšiřovat povědomí o ekologicky šetrných výrobcích a jejich značení, ekologicky šetrné spotřebě a životních cyklech výrobků zábavnou formou. „Program je určen žákům a studentům od 7. třídy ZŠ a studentům SŠ, ale díky variabilitě jeho aktivit ho lze přizpůsobit prakticky jakékoliv cílové skupině,“ říká jedna z jeho autorek, Adéla Princová z Agentury pro ekologické výrobky při CENIA.

Aktivity programu „Co je doma, to se počítá!“, které v souhrnu trvají 2,5 – 3 hodiny, lze využít i jednotlivě. Program je možné používat v rámci práce středisek ekologické výchovy, ekologických kroužků na školách či DDM. Program mohou rovněž využít učitelé přímo jako součást školní výuky, například v hodinách českého jazyka, výtvarné výchovy, zeměpisu, občanské výchovy, biologie, ekologie, zbožíznalství a řady dalších předmětů.

Pomůcku nabízí CENIA střediskům ekologické výchovy i základním a středním školám. Podmínkou pro jejich získání je absolvování jednodenního semináře pro lektory. Během něj se zájemci seznámí s balíčky pomůcek a jednotlivými aktivitami programu „Co je doma, to se počítá!“, ale také se základními

cenia

informacemi o ekoznačení (označování ekologicky šetrných výrobků) u nás a v Evropě.

V současné době již program nabízejí ekocentra sdružená v síti Pavučina a první školy z různých částí republiky.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Kontakt:

Adéla Princová, Agentura pro ekologicky šetrné výrobky, CENIA, tel. 267 225 269, adela.princova@cenia.cz

Další informace:

<http://www.ekoznacka.cz>
<http://www.cenia.cz>

Téma týdne v CENIA

Jak uvedl ředitel CENIA Ing. Jiří Hradec v úvodním rozhovoru v tomto čísle Zpravodaje, hodlá CENIA pravidelně uveřejňovat na svých tiskových stránkách „Téma týdne“. Zájemci se již mohou seznámit s prvními tématy na stránkách www.cenia.cz - Téma týdne.

Prvním tématem byl Vývoj emisí skleníkových plynů v ČR v letech 1990 – 2002, druhým Větrná energie v Německu.

Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky byla schválena

Vláda České republiky schválila dne 25. května 2005 svým usnesením č. 620 Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky (dále jen Strategie), tedy dokument, který má být podle článku 6 Úmluvy o biologické rozmanitosti (Úmluva, Rio de Janeiro, 1992) hlavním strategickým materiálem ochrany biologické rozmanitosti každé smluvní strany Úmluvy.

Úmluva stranám ukládá rozvíjet – v souladu se svými specifickými podmínkami a možnostmi – národní strategie, plány a programy pro ochranu a udržitelné využívání biodiverzity¹, nebo pro tento účel upravit stávající strategie, plány a programy, které by měly odrážet, mimo jiné, opatření stanovená v Úmluvě a vztahující se na dotčenou smluvní stranu. Dalším úkolem každé smluvní strany je začleňovat, jak to bude možné a vhodné, ochranu a udržitelné využívání biodiverzity do příslušných oborových nebo mezioborových plánů, programů a opatření. Úmluva je celosvětově hodnocena jako klíčový dokument v ochraně biologické rozmanitosti na všech třech úrovních (genová, druhová a ekosystémová).

MŽP pověřeno přípravou

Odbor mezinárodní ochrany biodiverzity Ministerstva životního prostředí byl pověřen koordinací příprav Strategie. Pro přípravu bylo vytvořeno 24 pracovních skupin (shodných s počtem kapitol) v čele s hlavními koordinátory. Pro dokonalé pokrytí dané problematiky byli do těchto skupin přizváni experti z řad zaměstnanců, vědeckých institucí a také ostatních resortů. Strategie byla v průběhu přípravy několikrát konzultována s celou řadou odborníků z akademické sféry, z výzkumných ústavů, byla předložena ke konzultaci sekci ochrany přírody a krajiny MŽP, Českému výboru pro Úmluvu o biologické rozmanitosti včetně jeho Vědeckého poradního sboru.

Od března do října 2004 proběhla dvě jednání s nevládními ekologickými organizacemi, které tak měly možnost se k dokumentu vyjádřit. V neposlední řadě bylo do přípravy velice úzce zapojeno Ministerstvo zemědělství (MZe), které je podle usnesení vlády č. 293 z 2. června 1993 pověřeno implementací Úmluvy spolu s MŽP. Právě prostřednictvím jmenovaných kontaktních osoby byli do jednotlivých pracovních skupin zapojeni také odborníci z MZe.

Veřejné projednání a připomínková řízení

Připomínkování vyvrcholilo dne 8. října 2004, kdy se v Českém Krumlově uskutečnilo veřejné projednání Strategie. Odbor mezinárodní ochrany biodiverzity využil portálu www.chm.nature.cz, který slouží jako informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti, a jeho prostřednictvím zveřejnil široké

veřejnosti všechny související informace o průběhu příprav Strategie včetně průběžných návrhů kapitol. Stránka je dosud plně využívána a je na ni umístěna schválená verze Strategie.

Dokument prošel na konci listopadu 2004 vnitřním připomínkovým řízením na Ministerstvu životního prostředí. V dubnu 2005 se k němu v rámci meziresortního připomínkového řízení vyjadřovaly ostatní resorty, včetně relevantních organizací a nevládních ekologických organizací.

Podklady pro Strategii

Podkladem pro vznik Strategie byla Strategie ochrany biodiverzity Evropského společenství (viz <http://www.europa.eu.int/comm/environment/docum/9842sm.htm>). Z ní byla přejata struktura, patřičně upravená na specifické podmínky České republiky. Důvodem byla především snaha o harmonizaci dokumentu s materiálem EU. Hlavními strategickými dokumenty, ze kterých Strategie vychází, jsou Státní program ochrany přírody a krajiny ČR a Státní politika životního prostředí. Strategie usiluje o to být mezioborovým dokumentem, zohledňujícím stávající strategické a jiné koncepční materiály v ochraně přírody i v ostatních sektorech. Těch se Strategie v jednotlivých kapitolách dotýká.

Strategie je tedy členěna na **Strategická témata**, kam dle vzoru strategie ES patří kapitoly: Ochrana biologické rozmanitosti *in situ*; Invazní druhy; Ochrana biologické rozmanitosti *ex situ*; Genetické banky; Udržitelné využívání složek biodiverzity; Rozdělování přínosů z genetických zdrojů; Ekosystémový přístup; Výzkum, identifikace a monitorování; Výměna informací; Výchova, vzdělávání, informování veřejnosti; Biodiverzita a ekonomika. Druhou částí je **Biodiverzita v sektorových a složkových politikách**. Sem byly zařazeny kapitoly: Zemědělské ekosystémy, Lesní ekosystémy, Travní ekosystémy, Vodní a mokřadní ekosystémy, Horské ekosystémy, Regionální politika a územní plánování, Doprava, Energetika, Cestovní ruch, Změna klimatu a biodiverzita a Mezinárodní spolupráce.

Členění Strategie

Jelikož se jedná o strategický dokument a nikoliv o naučnou publikaci, ze kterého by měly být vidět

¹ Úmluva definuje biologickou rozmanitost (biodiverzitu) jako variabilitu všech žijících organismů včetně, mezi jinými, suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí; zahrnuje různorodost v rámci druhů, mezi druhy i mezi ekosystémy. Cíli této úmluvy, které mají být sledovány v souladu s jejími příslušnými ustanoveními, jsou:

1. ochrana biodiverzity
2. trvale udržitelný způsob využívání jejích složek
3. spravedlivé a rovnocenné rozdělení přínosů, plynoucích z využívání genetických zdrojů, včetně odpovídajícího přístupu ke genetickým zdrojům a odpovídajícího předávání příslušných technologií při zohlednění všech práv na tyto zdroje a technologie, a včetně odpovídajících způsobů financování.

problémy a jejich možné řešení se stručným nastíněním problematiky a současného stavu, nebylo možné vyčerpávajícím způsobem popisovat všechny aspekty dané problematiky. Bylo rovněž zvoleno stránkové maximum, které odpovídá čtyřem stranám formátu A4. Každá ze 24 kapitol, ať už strategických témat nebo biodiverzity v sektorových a složkových politikách, je členěna na:

I. Úvod do problematiky – v této části je zmíněna definice pojmu, nastíněn globální stav, současné aktivity, které probíhají pod Úmluvou nebo pod jiným mezinárodně uznávaným dokumentem, stejně tak situace v EU a legislativní pohled na problematiku.

II. Současný stav – tato část se dotýká problematiky, popisu stavu, současně probíhajících aktivit v České republice. Objevují se zde také souvislosti s ostatními koncepčními materiály, legislativní zabezpečení problematiky v ČR. Ve většině případů se jedná spíše o popis trendů, než o vyčerpávající statistiku.

III. Problémové okruhy – v jednotlivých bodech vytyčují nedostatky, obtíže, problémy, které provázejí danou problematiku v podmínkách ČR.

IV. Cíle – jsou poslední částí každé kapitoly a vytyčují úkoly, které je třeba splnit, aby se výše uvedený nepříznivý stav změnil. I tato pasáž je vztažena pouze na podmínky České republiky. Cíle mají obecnější podobu, zohledňují Úmluvu, Státní politiku životního prostředí, Státní program ochrany přírody a krajiny, evropské směrnice a příslušné konkrétní strategické materiály k dané problematice. Konkrétnější rozpracování cílů bude následovat v Akčních plánech.

Každá kapitola je propojena jak odkazy na související kapitoly („viz kapitola Lesní ekosystémy, Ochrana *in situ*“), tak rovněž na relevantní rozhodnutí konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti (např. ve tvaru COP VII/4, jedná se tedy o 7. konferenci smluvních stran Úmluvy, na které bylo přijato rozhodnutí č. 4, které se věnuje programu činností pro vodní ekosystémy). Tento způsob je zvolen proto, že se jedná o dokument, jehož vytvoření je primárně vyžadováno Úmluvou.

Hlavní cíl Strategie

Jedním z hlavních cílů této Strategie, který je také ve schváleném usnesení vlády, je úkol uložený ministrům ostatních resortů, aby zohledňovali cíle Strategie v programových a odvětvových dokumentech, politikách, strategiích, koncepcích a příslušných právních předpisech. Věříme, že pokud se otázky ochrany přírody stanou součástí materiálů ostatních resortů, které nemají ochranu přírody jako

Publikace Biologická rozmanitost v České republice se stala podkladem pro Národní strategii.

prioritní cíl, lépe dospějeme k celosvětovému cíli – snížení úbytku biologické rozmanitosti do roku 2010.

Na začátku letošního roku vyšla publikace Biologická rozmanitost v České republice – současný stav a trendy, která je podkladovým materiálem Národní strategie. Je určena širší veřejnosti a je doplněna o ilustrující obrázky.

V současné době se pracuje na překladu materiálu do angličtiny, aby mohl být odeslán sekretariátu Úmluvy. Česká podoba materiálu bude rozeslána na dotčené resorty, krajské úřady a jiné organizace ke spolupráci na aktivní implementaci.

Dne 24. 6. 2005 proběhlo na MŽP jednání Českého výboru pro Úmluvu o biologické rozmanitosti. Bodem programu byla rovněž prezentace Strategie a informování o aktualitách v Úmluvě, především zpráva o výsledcích z desátého jednání Poradního orgánu pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SBSTTA 10), které se konalo ve dnech 7.- 11. února 2004 v Bangkoku, Thajsko.

Mgr. Jana Brožová,
koordinátorka Strategie, MŽP

Zelená města: Plán pro planetu

Téma letošního Světového dne životního prostředí, který se již tradičně slavil 5. června, zní: „Zelená města: Plán pro planetu!“. Obrovský nárůst městské populace je jedním z nejzávažnějších trendů současnosti. V příštích 25 letech se očekává populační růst téměř výhradně v městských aglomeracích, a to především v rozvojových zemích. V roce 2030 tam podle prognóz bude žít již více než 60 procent obyvatel Země. Jsme na tento vývoj připraveni?

Generální tajemník OSN **Kofi Annan** ve svém letošním poselství k Světovému dni životního prostředí zdůraznil, že růst měst doprovází nejen sociální, ale i environmentální problémy a výzvy. Města jsou významnými konzumenty přírodních zdrojů a producenty odpadů. Vytvářejí většinu skleníkových plynů, jež způsobují globální změnu klimatu, říká Annan. Města znečišťují a snižují kvalitu vody, negativně ovlivňují podmínky v oceánech a mořích, zamořují ovzduší, zabírají půdu a mají tak devastující vliv na biologickou rozmanitost. Pokud se ekologie nestane nedílnou součástí řízení rozvoje měst, může podle Annana rostoucí koncentrace lidí ve městech zabránit splnění tolik důležitých **rozvojových cílů tisíciletí**. Je tedy jen v našem zájmu vytvořit města přátelská k životnímu prostředí. Nepochybně je to náročný úkol, ale potřebné technologie a znalosti již máme. Ekologická doprava, nízkoeenergetické domy, kvalitní kanalizace a ekonomické využívání vody nesmí být jen vizí budoucnosti, ale realitou dneška, řekl generální tajemník OSN Kofi Annan.

Ředitel Programu OSN pro životní prostředí **Klaus Töpfer** zdůraznil, že velká města jsou největšími producenty skleníkových plynů, zejména z osobní a nákladní automobilové dopravy a z elektráren. Jejich emise však mohou být výrazně sníženy používáním čistých technologií a osvětleným plánováním a řízením měst. Töpfer se oslav Světového dne životního prostředí účastnil americkém San Francisku, které se stalo letošním hlavním partnerem Světového dne životního prostředí a připravilo řadu doprovodných akcí.

Města, populace a životní prostředí: fakta

- V roce 1950 žila ve městech méně než jedna třetina lidí. V současnosti je to však již téměř polovina lidstva. V roce 2030 bude žít ve městech již více než 60 procent populace.
- Veškerý populační růst v příštích 25 letech bude probíhat ve městech, především v rozvojových zemích. Nejrychlejší bude růst ve městech do 500 000 obyvatel.
- V roce 2000 bylo na světě 402 měst s počtem obyvatel mezi 1 a 5 miliony a 22 měst mezi 5 a 10 miliony. V roce 1950 to byl jen New York, který počtem obyvatel přesahoval 10 milionů. V roce 2015 už těchto měst bude 23 (19 z nich v rozvojovém světě).
- Ve vyspělých zemích žije 75 procent městského obyvatelstva. V Asii je to méně než 40 procent, ale absolutní počet zde přesahuje 1,5 miliardy lidí. To znamená, že je to více, než je počet obyvatel v Evropě, Latinské Americe, Oceánii a Severní Americe dohromady. Afrika je sice nejméně urbanizovaným kontinentem, avšak růst městské populace je zde nejrychlejší.

5. červen – Světový den životního prostředí

Světový den životního prostředí si z rozhodnutí Valného shromáždění OSN připomínáme od roku 1972. Smyslem je rozšířit obecné povědomí o ekologických otázkách a upřít pozornost světové veřejnosti na zásadní ekologické výzvy současnosti. 5. červen byl zvolen jako připomínka dne, kdy začala ve Stockholmu v roce 1972 Konference OSN o životním prostředí, která vedla mimo jiné ke vzniku Programu OSN pro životní prostředí (UNEP).

- 70 procent městské populace v Africe – více než 160 milionů lidí – žije v příměstských slumech v extrémní chudobě. Na celém světě, především v Asii, Africe a Latinské Americe, žije více než miliarda lidí v chudinských čtvrtích. V roce 2020 se jejich počet může vyšplhat až na dvojnásobek.
- Největším problémem života v chudinských slumech je nedostatečná kanalizace a přístup k bezpečné pitné vodě. Průjemová onemocnění jsou druhým nejčastějším důvodem úmrtí dětí. Více než 1,3 milionu dětí takto zemře každý rok.
- Přibližně 2 miliony dětí do pěti let umírají na následky akutních respiračních onemocnění, jejichž původcem je špatné ovzduší velkoměst.
- Kvalitu ovzduší ovlivňuje také spalování odpadů, zejména umělohmotných. Náklady za zdravotní potíže způsobené ovzduším dosahují částky jedné miliardy USD každý rok. Ve vyspělých zemích dosahují náklady související se znečištěním

Informační centrum OSN v Praze uspořádalo u příležitosti světového dne životního prostředí tiskovou konferenci, které se zúčastnil ministr Libor Ambrozek, Tomáš Růžička z Nadace Partnerství (hovořil o konferenci o trvale udržitelném rozvoji – viz příští číslo Zpravodaje) a Michal Broža z Informačního centra (vpravo). Foto J. Plamínková

ovzduší dvě procenta HDP, v zemích rozvojových je to 5 – 20 procent HDP.

- Tepelné elektrárny, průmysl a doprava jsou hlavními producenty emisí oxidu uhličitého, nejrozšířenějšího skleníkového plynu, který způsobuje změny klimatu. Podle odhadů mohou narůst emise oxidu uhličitého v příštích 25 letech o 60 procent.
- Klimatické změny ohrožují nízkopoložená přímořská města – roste hladina moří a dochází k častějším a ničivějším přírodním bouřím.
- S růstem měst jde ruku v ruce spotřeba a s tím spojená produkce odpadů. Města budou muset vynakládat až 30 procent svých celkových rozpočtů na odstraňování odpadů.
- Například Londýn má jako město vliv na životní prostředí oblasti, která 120krát přesahuje jeho velikost. Průměrné severoamerické město s počtem obyvatel kolem 650 000 potřebuje k pokrytí všech nároků obyvatel plochu až 30 000 km². Pro srovnání, podobné město v Indii si musí vystačit s 2800 km².
- Celosvětová spotřeba fosilních paliv vzrostla od roku 1950 o 500 procent. Spotřeba pitné vody se od 60. let zdvojnásobila. Velká desetimilionová města – jako např. Manila, Káhira nebo Rio de Janeiro – dovážejí denně na 6000 tun potravin.
- V řadě rozvojových zemích je vyplýváno 40 – 60 procent drahé pitné vody v důsledku špatného potrubí a nelegálně zřízených přípojek.
- Teplota ovzduší ve městech může být až o 5 stupňů Celsia vyšší než v okolí. Tento trend může omezit výsadba zeleně. Zeleně ve městech má i řadu dalších funkcí. Produkuje kyslík a pohlcuje oxid uhličitý. Působí i jako rezervoár vody a poskytuje životní prostor pro městskou faunu.

“One Planet Many People”

UNEP u příležitosti letošního Světového dne životního prostředí vydal zvláštní atlas světa, který ukazuje dramatické a v některých případech ničivé ekologické změny na naší planetě. Atlas srovnává a staví do kontrastu satelitní snímky ze starší a současné doby. Překvapivé a v mnoha ohledech kuriózní snímky zachycují změny krajiny například v jižním Španělsku, které je pokryto obrovským počtem skleníků, snímky z Asie a Jižní Ameriky zase ukazují obrovský nárůst mořských farem na pěstování krabů. Zajímavý úkaz přináší i pohled do ústí čínské Žluté řeky, kde vznikl z nánosů řeky nový poloostrov vybíhající do moře. Další snímky zachycují odlesňování v Paraguaji a Brazílii, požáry lesů v oblasti Subsaharské Afriky či zmenšování ledovců a tání ledu v polárních a horských oblastech.

Mezi zajímavosti z Evropy patří například snímky dokládající dramatický vliv obrovské přehrady na řece Eufrat v Turecku na okolní krajinu (geograficky se jedná o asijskou část Turecka, nicméně atlas UNEP tento příklad uvádí mezi evropskými). Tato elektrárna generuje 8,8 miliardy kWh energie každou hodinu. To je ekvivalent více než jedné pětiny celkové předpokládané spotřeby Turecka v roce 2010.

Významnými změnami za posledních 30 let prošla například rumunská Bukurešť. Satelitní snímky z konce 70. let ukazují kompaktní, zajímavě řešené město, které má radius zhruba 7 kilometrů. V 80. letech však Ceauseskův režim zcela zbořil obce na okraji města,

aby ustoupily megalomanským projektům. Dnes opět vyrůstají předměstské části a řada obyvatel Bukurešti se stěhuje pryč z centra města.

Atlas “One Planet Many People: Atlas of our Changing Environment” lze zakoupit on-line na adrese www.earthprint.com/go.htm?to=DEW0657NA

Více informací:

V ČR:

Michal Broža, Informační centrum OSN v Praze, michal.broza@osn.cz, 25719 9831, -2

Ve světě:

Eric Falt, ředitel divize komunikací a informací pro veřejnost UNEP, T: +254 20 62 3292, eric.falt@unep.org

nebo

Nick Nuttall, mluvčí UNEP, T: +254 20 62 3084, nick.nuttall@unep.org

Generální tajemník OSN

Poselství k Světovému dni životního prostředí 5. června 2005

Téma letošního Světového dne životního prostředí - „**Zelená města: Plán pro planetu!**“ - se zabývá jedním z hlavních trendů současnosti, rychlého nárůstu počtu lidí, kteří žijí v městském prostředí.

V příštích 25 letech se očekává populační růst téměř výhradně v městských aglomeracích, a to především v rozvojových zemích. V roce 2030 tam bude podle prognóz žít již více než 60 procent obyvatel Země. Rychlá urbanizace přináší velké výzvy a problémy, mezi jinými chudobu, nezaměstnanost, kriminalitu nebo drogy. V současné době žije jeden ze tří obyvatel velkých měst v chudinských čtvrtích. V řadě rostoucích měst ale chybí jakékoli ochranné ekologické mechanismy i plány na rozvoj.

Ekologické důsledky růstu měst jsou obrovské. Města jsou významnými konzumenty přírodních zdrojů a producenty odpadů. Vytvářejí většinu skleníkových plynů, jež způsobují globální změnu klimatu. Města znečišťují a snižují kvalitu vody, negativně ovlivňují podmínky v oceánech a mořích, zamořují ovzduší, zabírají půdu a mají tak devastující vliv na biologickou rozmanitost.

Rostoucí koncentrace lidí ve městech může zabránit splnění tolik důležitých **rozvojových cílů tisíciletí**. Je tedy jen v našem zájmu vytvořit města přátelská k životnímu prostředí. Nepochybně je to náročný úkol, ale potřebné technologie a znalosti již máme. Ekologická doprava, nízkoeenergetické domy, kvalitní kanalizace a ekonomické využívání vody nesmí být jen vizí budoucnosti, ale realitou dneška.

Vyzývám proto u příležitosti Světového dne životního prostředí všechny aktéry společnosti, jednotlivce, podniky, místní i národní vlády, aby se zabývali ekologickými výzvami. Využijme našich současných znalostí i dynamiky vývoje měst. Vytvořme „zelená města“ přátelská k životu, s čistým a zdravým životním prostředím.

K oslavě Světového dne životního prostředí přispělo i dalších pět českých firem

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek u příležitosti oslav Světového dne životního prostředí udělil celkem dalším pěti českým podnikům právo k užívání prestižního ocenění „Ekologicky šetrný výrobek“.

Tato ekoznačka nyní bude na uvedených výrobcích upozorňovat spotřebitele, že výrobek je při své výrobě i následném provozu a užívání šetrnější k životnímu prostředí, ale splňuje také všechna ostatní kritéria a normy na kvalitu.

Předání uvedených certifikátů „Ekologicky šetrný výrobek“ je tak praktickým dárkem k oslavě Dne životního prostředí a důkazem systematického procesu MŽP při ozdravování životního prostředí. Občanům – spotřebitelům se tak dává možnost nákupu a užívání ekologičtějších a tím i celkově zdravějších výrobků a zboží. Příjemnější a hlavně zdravější pobyt např. v nově zařízeném pokoji nám rozhodně zajistí ekologický nábytek s menším množstvím „vydechovaného“ formaldehydu, stejně tak jako výkonnější, úspornější a hlavně ekologičtější plynové teplovodní kotle ústředního topení, s výrazně menším množstvím emisí. Toto je praktický přínos nám všem ke zdravějšímu životu, zvláště pak těm, kteří žijí v přelidněných a nezdravých městských aglomeracích.

Českou ekoznačku „Ekologicky šetrný výrobek“ z rukou ministra Ambrozka obdržely:

KORONA Lochovice, spol. s r.o., za šedou lepenku ze sběrového papíru a výrobky z ní, zejména krabicové a kancelářské pořadače.

Korona používá ve výrobě recyklovaný papír již delší čas, poprvé ale bude moci na své vybrané výrobky používat i ekoznačku. Navíc recyklovaný papír zavádí i do dalších prvků svého sortimentu. Společnost zprovoznila rovněž moderní plně automatickou výrobní linku, která zaručuje značné úspory energií při výrobě.

Jiří Červený z Korony Lochovice.

VLABO, s.r.o. Litomyšl za výrobek **VLABO HOSPITAL** – nábytek pro zdravotnická zařízení.

Zdravotnický nábytek VLABO HOSPITAL tvoří početný soubor nábytkových prvků, které je možné vzájemně kombinovat. Umožňují tak tvorbu nejrůznějších funkčních celků pro interiéry nemocnic, lékařských ordinací, ústavů sociální péče apod. Nábytek VLABO HOSPITAL je zákazníkům dodáván dokonce se čtyřletou zárukou.

Vladimír a Božena Petrovi, Vlabo Litomyšl.

Ing. Vladislav Uličný – INTEXT, z Krnova za nábytek pro interiéry.

Oceňovaný soubor nábytku zahrnuje vysoké skříně, nízké skřínky policové i zásuvkové, kancelářské a jídelní stoly, jednolůžkové postele. Firma přizpůsobuje dodávky konkrétním požadavkům zákazníka.

Thermona, spol. s r.o., ze Staré Osady u Zastávky u Brna za **THERM TRIO 90**, plynový závěsný nástěnný kotel.

Zdeněk Zachariáš, Thermona.

Foto archiv MŽP

THERM TRIO 90 je závěsný teplovodní průtočný kotel na zemní plyn určený k vytápění větších objektů. Má modulovaný výkon v rozsahu od 36 do 90 kW. Jednotlivé kotle lze zapojit do kaskády a získat tak výkon až 1,44 MW. Pro udělení ekoznačky „Ekologicky šetrný výrobek“ je však nejdůležitější, že při všech zkouškách prováděných ve Strojírenském zkušebním ústavu v Brně tento kotel potvrdil, že splňuje stanovené hodnoty emisí CO, NO_x a rovněž vysokou účinnost.

STARKON Nová Říše spol. s r.o., Bohuslavice u Telče za **ARMY PROFI** kancelářský nábytek.

Nábytek má široké využití. Poslouží zejména v kancelářích. Jak název napovídá, dnes je dodáván především pro Armádu ČR a Policii ČR. Základním materiálem je nosná oboustranně laminovaná dřevotřísková deska, která splňuje požadavky na vysoký stupeň odolnosti proti opotřebení a především kritérium velmi nízkého obsahu formaldehydu. Z hlediska designu tvoří tento nábytek jednoduché sestavy, složené ze skříní, stolů, kontejnerů a konferenčních stolků.

Podrobnější informace:

<http://www.ekoznacka.cz>
<http://www.korona.cz>
<http://novarise.starkon.cz>
<http://www.thermona.cz>
<http://www.vlabo.cz>

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Ministr Ambrozek krájí dort pro držitele ekoznačky

Světový den životního prostředí a Česká republika

V neděli 5. června si lidé na celém světě připomněli Světový den životního prostředí, který se slaví již od roku 1972. Tehdy se ve Stockholmu konala první celosvětová konference o životním prostředí, na které byl mimo jiné založen Program OSN pro životní prostředí (UNEP). Téma letošního ročníku Světového dne životního prostředí je „Zelená města: Plán pro planetu!“.

Hlavní oslava Světového dne životního prostředí na mezinárodní úrovni letos proběhla v San Francisku v Kalifornii. Zúčastnili se jí zástupci největších světových měst, kteří na závěr svého setkání přijali tzv. **Sanfranciskou dohodu o městském prostředí.**

Problémy českých měst

S podobnými environmentálními problémy jako města ve světě se potýkají i česká města. Neustálý nárůst automobilové a silniční nákladní dopravy v naší zemi po roce 1990 s sebou nese stále vzrůstající znečištění ovzduší emisemi. Ze Zprávy o životním prostředí České republiky vyplývá, že v roce 2003 bylo více než 40% obyvatelstva České republiky, zejména ve velkých městech a hustě osídlených oblastech, vystaveno nadlimitním hodnotám některé ze znečišťujících látek. Jedná se zejména o tuhé znečišťující látky, těžké organické látky a oxidy dusíku. Jako jedno z možných řešení tohoto problému ve městech se vedle technických opatření ukazuje rozvoj environmentálně šetrných druhů dopravy. K tomu by měl přispět i nedávno schválený vládní Program podpory alternativních paliv v dopravě – zemní plyn (viz článek na str. 14 v tomto čísle).

Vedle znečištění ovzduší je další problematickou oblastí ve městech nakládání s odpady. Například Praha v roce 2003 vyprodukovala 3,37 milionů tun odpadů. Z toho bylo nejvíce odpadů ze stavebnictví (51,6%) a významný byl i podíl komunálního odpadu

(17%). Přestože celková produkce odpadů v České republice se postupně snižuje, množství komunálních odpadů od roku 1995 mírně roste. Česká města však v mnohem větší míře zavádějí oddělený sběr jednotlivých složek komunálního odpadu, zvyšuje se i recyklace a využívání odpadů jako druhotných surovin. V posledních letech probíhá i řada aktivit zaměřených na environmentální osvětu v této oblasti, např. kampaň společnosti Ekokom „Nebuďte líní, třídte odpad“ nebo právě končící soutěž občanského sdružení Arnika „Odpad je surovina“ pro pražské středoškoly.

„Šancí pro zlepšení kvality života je místní Agenda 21, dlouhodobý proces správy a řízení obcí, měst a regionů, založený na principech udržitelného rozvoje“, říká ministr životního prostředí Libor Ambrozek. „Tento proces, definovaný na Summitu Země v Rio de Janeiru v roce 1992 a poté hojně zaváděný ve světě i v západní Evropě, začíná přinášet své výsledky i v České republice. Systematický vývoj je patrný zejména v těch městech, která jsou zapojena do Národní sítě Zdravých měst“, uzavírá ministr.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP upravila Pla)

Podrobnější informace:

<http://www.unep.org/wed/2005/>
<http://www.urbanaccords.org>
<http://www.env.cz>
<http://www.nszm.cz>

Nositeli Ceny Josefa Vavrouška za rok 2004 jsou manželé Kulichovi a Bohuslav Blažek in memoriam

Prestížní Cenu Josefa Vavrouška udělovanou Nadací Partnerství a Nadací Charty 77 za cílevědomé a důsledné prosazování vzdělávání k udržitelnému rozvoji do pedagogické praxe na místní, regionální i celostátní úrovni získali v letošním roce manželé Hana a Jiří Kulichovi. Slavnostní předání Ceny se uskutečnilo ve středu 1. června 2004 v Praze u příležitosti konání konference Udržitelný rozvoj – příležitost pro spolupráci. Současně letos Cenu získal také sociální ekolog Bohuslav Blažek in memoriam.

„Jsem opravdu překvapená. Ani jsem netušila, že jsme byli nominováni. Myslela jsem si, že je to cena za celoživotní činnost. Díky tomuto ocenění jsem se zamyslela nad tím, jak dlouho už tady s manželem fungujeme a co všechno jsme zažili,“ uvedla Hana Kulichová a dodala: „Josefa Vavrouška jsem znala osobně. Byl to velký, ale přitom skromný a obyčejný člověk, který za námi do Rýchor několikrát přišel pěšky s batohem. Takže největší radost bych měla, kdyby nám cenu mohl předat osobně.“

Manželé Kulichovi se zasloužili o založení a dlouholeté fungování několika center environmentální výchovy (Rýchory, SEVER Horní Maršov, Hradec Králové, Litoměřice). Významný je také jejich podíl na založení a fungování Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina (1996). Jsou autory řady publikací, metodických příruček a koncepčních dokumentů, které přispěly k rozvoji environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

Cenu Josefa Vavrouška získal letos in memoriam také sociální ekolog, publicista, spisovatel, překladatel, vysokoškolský učitel, scenárista, režisér či rozhlasový moderátor **Bohuslav Blažek**, který zemřel v listopadu loňského roku. Blažek celý život usiloval o řešení aktuálních společenských a environmentálních otázek, aktivně prosazoval principy trvale udržitelného rozvoje a inovativní přístupy při prosazování participace občanů na správě věcí veřejných. Svým originálním přístupem tak významně přispěl ke zprostředkování těchto témat širší veřejnosti.

„Nepřehlížím ekonomiku a její ukazatele, odmítám pouze jejich povýšení na jediné kritérium našeho bytí a dávám přednost zisku dlouhodobému

Manželé Kulichovi přebírají cenu

a hodnotově pevně zakotvenému před ziskem krátkodobým, o němž ani nevíme, zda vůbec zítra bude,“ uvedl ke konceptu udržitelného rozvoje patron Ceny Josefa Vavrouška, **Václav Havel**, a dodal: *„Jsem přesvědčen, že musíme poslechnout staleté zkušenosti, že slušnost, vzájemný respekt a mravní jednání se vyplácí. Možná, že takový zisk není vidět ihned, ale existuje a vyplácí se jak politicky, tak i ekonomicky.“*

Josef Vavroušek byl spolu s **Bedřichem Moldanem** na přelomu 80. a 90. let hlavním představitelem konceptu trvale udržitelného života u nás. Cenu Josefa Vavrouška uděluje od roku 1996 Nadace Charty 77. Od loňského roku se k ní připojila i Nadace Partnerství, jakožto nejvýznamnější česká nadace, podporující ekologické projekty.

Cena se uděluje za aktivní prosazování trvale udržitelného způsobu života, za činnost usilující o pozitivní řešení vzájemně spjatých ekologických, sociálních, ekonomických i dalších problémů a za výjimečný čin nebo činnost v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Cílem CJV je zviditelnění konkrétních činů nebo činností ve prospěch životního prostředí a udržitelného rozvoje, které mohou být příkladem pro další jednotlivce.

*(tisková zpráva Nadace Partnerství
a Nadace Charty 77)*

Kontakt:

Tomáš Růžička, Nadace Partnerství,
tel. 542 422 761, 607 720 135, tomas.ruzicka@ecn.cz
Indira Bornová, Nadace Charty 77,
tel. 224 214 452, indira.bornova@bariery.cz

Slavnostní večer probíhal v prostorách Pražské křižovatky Nadace Vize 97.

Dosavadní laureáti Ceny Josefa Vavrouška

Rok	Laureát	Oceněný počín
1996	Mikuláš Huba a Erazim Kohák	První udělení ceny směřovalo záměrně do obou republik bývalé československé federace v souladu s odkazem Josefa Vavrouška i s poznatkem, že ekologie nezná hranic.
1997	Eliška Nováková	Nestorka české ekologie byla jedním z mála současných ekologů, kteří měli skutečně vavrouškovsky široký záběr nejen ve formálním vzdělání (byla doktorka přírodních věd a zároveň respektovaná lesnická odbornice), zabývala se krajinnou i aplikovanou ekologií v nejširším záběru, ale např. i etologií hmyzu, lovné zvěře a drobných živočichů. Na rozdíl od mnoha teoretických vědců nevynechala jedinou příležitost, kdy by vehementní podpora její drobné osobnosti dámy české vědy mohla pomoci prosazení správného záměru.
1998	Hana Librová	Získala ocenění za dlouhodobé zkoumání hodnotových předpokladů, které vedou k harmonickému soužití člověka s přírodou a k plnohodnotné lidské existenci, jež by nebyla žita na úkor přírody. Vrcholem tohoto úsilí bylo založení katedry a oboru Humanitní environmentalistika, v nichž Hana Librová šťastně propojila přírodovědnou a společenskovědní odbornost ve své pedagogické i praktické, zejména osvětové činnosti.
1999	Igor Míchal	Za odborně fundované a lidsky statečné celoživotní prosazování odpovědnějšího vztahu člověka k přírodě.
2000	Lubica Trubíniová a Aleš Máchal	Po zvážení Vavrouškova odkazu v širokém slova smyslu se porota rozhodla podruhé cenu opět symbolicky rozdělit mezi slovenského a českého laureáta. Oba kandidáti dobře naplňují vavrouškovskou tradici na Slovensku i v Česku a posilují jejich přátelské vztahy nejen v oblasti životního prostředí.
2001	Jan Jeník	Cena byla udělena exaktnímu vědci, univerzitnímu profesorovi. Jan Jeník publikoval řadu vědeckých prací v oboru krajinné ekologie a popularizoval otázky ekologie, zvláště pak v oboru ekosystémů. Systémový a ekosystémový přístup v řešení palčivých otázek životního prostředí je cesta, po které musí jít naše snaha o trvale udržitelný život.
2002	Ivan Rynda	Za dlouholetou práci při formulování, prosazování a propagaci udržitelného rozvoje v České republice. Porota ocenila přínos Ivana Ryndy v oblasti výuky a výchovy k udržitelnému rozvoji, zejména pak založení studijního oboru Sociální ekologie a katedry sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.
2003	Svatomír Mlčoch	za dlouhodobý a systematický přínos k rozvoji českého práva životního prostředí a za iniciaci a spoluzaložení Třeboňského inovačního centra zaměřeného na vývoj technologií a pro udržitelný rozvoj

Mgr. Bohuslav Blažek

Mgr. Bohuslav Blažek byl výrazným iniciátorem a inspirátorem participace občanů na společenském dění, a to celostátním i regionálním. Je autorem či spoluautorem řady knižních publikací věnovaných sociální ekologii, venkovu a interaktivním herním technikám.

B. Blažek byl aktivním členem Spolku pro obnovu venkova, spoluzakladatelem Školy obnovy venkova v Libčevsi (která uspořádala několik cyklů interaktivních seminářů a vydala řadu odborných skriptů) a od roku 1991 ředitelem nadace i nástupnické o. p. s. EcoTerra, která fungovala jako konzultační, organizační i vydavatelské centrum. V roce 1994 se stal jedním z prvních pěti Ashoka Fellows u nás.

RNDr. Jiří Kulich a JUDr. Hana Kulichová

Manželé Jiří a Hana Kulichovi byli navrženi za cílevědomé a důsledné prosazování výchovy k udržitelnému životu do pedagogické praxe na místní, regionální i celostátní úrovni, jakož i za vzácný soulad dlouholetého odborně a pedagogicky podloženého a současně lidsky cenného působení v environmentální výchově a Místní Agendě 21. Jiří a Hana Kulichovi se práci v ekologickém vzdělávání, výchově a osvětě soustavně s ohromným nasazením a úspěšně věnují od druhé poloviny sedmdesátých let – zásadním způsobem se podíleli na založení Hnutí Brontosaurus, vybudovali středisko ekologické výchovy na Rýchorách a Středisko ekologické výchovy a etiky SEVER v Horním Maršově, včetně poboček v Litoměřicích a Hradci Králové.

Nadace Partnerství

Nadace Partnerství je nejvýznamnější česká nadace podporující ekologické projekty ve všech regionech České republiky. Společně s pěti sesterskými nadacemi v Bulharsku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a na Slovensku je součástí asociace Environmental Partnership. Od svého vzniku v roce 1991 podpořila formou nadačních příspěvků ve výši přes 100 milionů korun už na 1500 projektů nevládních neziskových organizací a obecních úřadů. Nadace je příjemcem příspěvku do nadačního jmění z Nadačního investičního fondu. Od roku 2004 se Nadace Partnerství sloučila s Nadačním fondem Josefa a Petry Vavrouškových.

Nadace Charty 77

Nadace Charty 77 byla založena v roce 1977 ve Švédsku a od roku 1990 působí v Praze. Z podpory nezávislé kultury a lidských práv se její činnost transformovala především na podporu sociálně a zdravotně zaměřených projektů. Šíře působnosti nadace je široká. Nejznámější je projekt Konto BARIÉRY, který od svého založení v roce 1993 rozdělil handicapovaným přes 111 milionů korun. Z dalších projektů nadace: Počítače proti bariérám, Vyrovnávání šancí, Konto MÍŠA, ASTRA 2000, Ostrovy života. V neposlední řadě nadace již od svého založení uděluje ceny: Cenu Toma Stopparda, Cenu Jaroslava Seiferta, Cenu Františka Kriegla a Cenu Josefa Vavrouška od roku 1996.

Čtvrté mezinárodní sympozium o asimilaci pozorování v meteorologii a oceánografii

V pořadí již čtvrté sympozium o asimilaci pozorování se konalo pod hlavičkou světové meteorologické organizace (angl. zkratka WMO) v Praze v týdnu od 18. do 22. dubna. Navázalo tak na předchozí sympozia v Clermont Ferrand (1990), Tokiu (1995) a Québecu (1999). Právě během třetího sympozia v kanadském Québecu byla předsedou programové komise předběžně navržena Praha pro pořádání dalšího setkání.

Generální tajemník světové meteorologické organizace, pan Michel Jarraud, pak oficiálně jmenoval mezinárodní organizační komisi čtvrtého sympozia na konci října 2003 a svěřil lokální organizaci Českému hydrometeorologickému ústavu (ČHMÚ).

Odborníci z celého světa v Praze

Protože šlo o poměrně významné setkání s očekávanou účastí okolo 200 odborníků z celého světa, do organizace se zapojil nejenom Český hydrometeorologický ústav, ale také Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy a Ústav fyziky atmosféry Akademie věd České republiky. Nad sympoziem pak převzaly záštitu významné vědecké a politické osobnosti: prof. RNDr. Ivan Wilhelm, CSc., rektor Univerzity Karlovy; prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., bývalá předsedkyně Akademie věd ČR, její nástupce a současný předseda AV ČR prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc.; prof. RNDr. Ivan Netuka, DrSc., děkan Matematicko-fyzikální fakulty UK; RNDr. Libor Ambrozek, ministr vlády ČR pro životní prostředí a Ing. Ivan Obrusník, DrSc., ředitel ČHMÚ.

Jako místo konání bylo vybráno konferenční centrum Univerzity Karlovy v Karolinu, vybavené vynikajícím přednáškovým sálem a dalšími prostory nezbytnými pro hladký průběh sympozia. Prostředí velké auly Karolina pak dodalo zahájení akce opravdu slavnostní a důstojnou atmosféru.

Se zajištěním lokální logistiky pomáhala organizátorům agentura Carolina. Jelikož bývá tradicí, že konference WMO jsou prosty registračního poplatku v zájmu co nejširší účasti vědců z rozvojových zemí, měli i v případě tohoto sympozia organizátoři dosti starostí s jeho finančním zabezpečením. To se nakonec podařilo zajistit díky příspěvkům od sponzorů.

O účast na sympoziu byl skutečně obrovský zájem, který překonal veškerá očekávání; zaregistrovalo se celkem 256 účastníků z 28 zemí světa s 259 příspěvky (orálními a postery). Ve srovnání s minulými sympozii tato čísla svědčí to o tom, že obor asimilace dat prožívá velký rozvoj; kromě velkých předpovědních center typu ECMWF (European Centre for Medium-Range Weather Forecasts) začínají i menší týmy v různých zemích světa používat moderní metody asimilace dat.

Přednášky v plénu

Tradiční formát sympozia o asimilaci dat je ten, že všechny přednášky probíhají v jednom plénu, nikoliv paralelně. Je to právě proto, že metodika asimilace

dat byla nejvíce vypracována v meteorologii, odkud se poznatky přenášely do jiných příbuzných oborů, jako je právě oceánografie a teď v poslední době chemické procesy v atmosféře. Asimilace dat tudíž těmito obory prolíná a účelem sympozia je setkání vědců a výměna zkušeností a metod z těchto jednotlivých disciplín; proto tedy není zvykem rozdělovat přednášky do paralelně probíhajících sekcí.

Taková podmínka ale v praxi znamená, že během jednoho týdne lze vyslechnout pouze omezené množství přednášek, které ovšem musí být pečlivě vybrány, aby co nejlépe reprezentovaly danou sekci. V případě pražského sympozia bylo vytvořeno celkem deset tematických bloků (aspekty prostředí, tj. hlavně chemické transportní modely apod.; ansámblové metody; asimilace dat v modelech oceánů a moří; problematika délky tzv. asimilačního okna; numerická předpověď počasí; satelitní pozorování, asimilace v modelech atmosféry meso- a konvektivního měřítka; metodika a statistika; reanalýza; diagnostika pozorování), uvedených třinácti pozvanými přednáškami. Tyto klíčové přehledové přednášky byly doplněny dalšími kratšími přednáškami, kterých bylo celkem čtyřicet čtyři. Značná část příspěvků, a to v počtu asi dvou set, byla tak prezentována formou posterů. Vzhledem k jejich značnému množství bylo nutné uzpůsobit program tak, aby účastníci měli dost času si posterly prohlédnout.

Důležité trendy

Sympozium mělo skutečně světově špičkovou úroveň přednášek a splnilo jeden ze svých hlavních cílů: podat souhrnnou, přehlednou informaci o posledních pokrocích v asimilaci dat do modelů atmosféry a oceánů. Co se tedy dá říci o důležitých trendech za uplynulé období od předchozího sympozia v kanadském Québecu? Dá se říci, že ke značnému pokroku došlo ve všech aplikacích asimilace dat. Například v roce 1999 to bylo jenom Evropské centrum pro střednědobou předpověď počasí (angl. zkratka ECMWF), které v provozní praxi mělo již od roku 1997 implementovanou čtyř-dimensionální variační asimilaci dat (v odborném žargonu 4DVAR), zatímco letos je „4DVAR“ operativně používáno v dalších globálních předpovědních modelech Météo-France (2000), UK Met-Office (2004), v Japonsku (2005) a Kanadě (2005). Tady bychom ale asi měli stručně zmínit, co vlastně tato metoda představuje.

Úlohou asimilace dat je optimální využití veškerých dostupných informací (tj. pozorování i tzv. předběžného odhadu předpovědním modelem) k analýze aktuálního stavu atmosféry (nebo oceánu). Z matematického hlediska jde vlastně o řešení jedné

rovnice, známé jako BLUE (Best Linear Unbiased Estimate). V praxi ovšem tato úloha má konkrétně pro atmosféru obrovský rozměr; je řešena pro vektory řádu 10^7 , a to rozličnými způsoby. Nejčastější jsou dnes variační metody, protože jsou dostupně aplikovatelné na rozdíl od výpočetně dražších ansámblových metod. Dále tento optimální BLUE odhad lze řešit buď pro jeden vybraný časový okamžik, anebo také pro určitý časový interval, nazývaný též jako asimilační okno; zde se dostáváme k výše zmíněné čtvrté (časové) dimenzi.

Efektivnější využití dat

Motivace řešení analýzy podél určitého časového úseku, neboli asimilačního okna, je zřejmá. Jednak dovoluje postihnout v BLUE algoritmu dynamický vývoj struktury chyb modelového odhadu stavu atmosféry, jednak umožňuje lépe využít pozorování z tzv. asynoptických termínů, tedy ta, která jsou k dispozici ve vysokém časovém rozlišení. Typicky jde hlavně o nekonvenční satelitní data, dále také o bulletin z dopravních letadel, v blízké budoucnosti o data z meteorologických radarů. Je ale také zřejmé, že řešení BLUE odhadu v prostoru i čase v dostatečném rozlišení je početně nesmírně náročné, a bez velmi výkonných počítačů nemyslitelné. V současné době je délka asimilačního okna typicky 6 hodin pro globální modely, pro účely střednědobé globální předpovědi je asimilační okno modelu ECMWF až 12 hodin.

Zavedení variačních metod při řešení BLUE odhadu dále umožnilo daleko efektivnější využití nekonvenčních dat. Tady jsou typickým příkladem satelitní data. S tím, jak se rozvíjely algoritmy řešení optimálního odhadu spolu se stále lepším využíváním satelitních dat, tak se podařilo zlepšovat prediktabilitu atmosféry v rytmu jeden den za deset let. Jinými slovy to znamená, že ta samá úspěšnost předpovědi počasí na 5. den v roce 1985 je dnes prodloužena až na 7. předpovědní den! Ohromující je také zlepšení prediktability na jižní polokouli, zvláště díky satelitům. Asimilace dat tedy hraje klíčovou roli ve zlepšování prediktability; nicméně slovo „asimilace“ na rozdíl od termínu „analýza“ vystihuje právě jednu velmi podstatnou skutečnost: pozorování jsou asimilována do modelů, jejichž kvalita je druhým klíčovým vstupem pro celkový úspěch. Kovariance chyb modelu, stejně jako jeho směrodatná odchylka od skutečného stavu atmosféry, je nedílnou součástí řešení BLUE odhadu. Pokroku lze dosáhnout pouze tehdy, zlepšují-li se obě součásti předpovědního systému, kterými jsou model včetně asimilace dat. Zde se samozřejmě přidává ještě další absolutně nutná podmínka: množství a kvalita pozorování atmosféry a oceánů.

Zlatá éra satelitních pozorování

Můžeme říci, že dnes prožíváme určitou zlatou éru, co se týče právě satelitních pozorování. Trvalo přitom téměř dvacet let, než se například data z instrumentu TOVS (TIROS Operational Vertical Sounder ze série družic TIROS) začala skutečně efektivně v modelech využívat, než se vlastně odstranila všechna podstatná úskalí. V dnešní době jsme tedy schopni kapi-

talizovat na této dlouhodobé investici. Ovšem je určité nebezpečí, že zlatá éra nemusí trvat i nadále. Je to z toho důvodu, že se nové sondy vyvíjejí dnes příliš rychle, aniž by se někdo zabýval otázkou dostatečné časové stability dostupnosti určitého produktu dat. Může tak dojít k tomu, že během relativně krátké doby existence určitého typu sondy se asimilační systémy nenaučí daný typ dat optimálně využít, na rozdíl od dnešního příkladu dat TOVS.

Kromě rozvoje globálních systémů asimilace dat prožívá nevidaný vývoj asimilace dat do meso-měřítkových modelů atmosféry. Zde ve srovnání s globálními modely jsou algoritmy řešení poměrně rozdílné; pokud se vůbec používá čtyř-dimenzionální metoda, tak potom s velmi krátkým asimilačním oknem. Naproti tomu se rozvíjejí postupy asimilace velmi lokálních dat, například z meteorologických radarů, která se v globálních modelech nevyužívají. Sympozium dále ukázalo, že se asimilační techniky začínají používat i pro chemické transportní modely, kde se otevírají možnosti dalších aplikací.

Předpovědní model ALADIN

Jak jsme se právě zmínili, problematika asimilace dat v modelech meso-měřítka je v některých aspektech podstatně rozdílná od případu globálních modelů. Právě na tomto poli se angažuje oddělení numerické předpovědi počasí Českého hydrometeorologického ústavu. Předpovědní model ALADIN, který se provozně počítá v rozlišení 9 km pro území střední Evropy, kombinuje ve své počáteční podmínce 4DVAR analýzu modelu ARPEGE (Météo-France) se svým vlastním předběžným odhadem informace jemného měřítka, které není globálním modelem již postiženo. Specifická verze této metody, které se v odborném žargonu říká blending, byla vyvinuta v Praze v rámci středoevropské spolupráce LACE (Limited Area modelling in Central Europe). Dále se na pražském pracovišti provozuje aplikace vhodná pro okamžitou předpověď počasí (tzv. nowcasting); jde o hodinové objektivní analýzy, využívající husté sítě přízemních pozorování.

Ve výzkumu je tým ČHMÚ zapojen do práce na určení matice kovariancí statistických chyb předpovědního modelu na omezené oblasti tak, aby se mohla vybudovat meso-měřítková asimilační metoda navazující na blending se 4DVAR. V tomto roce se začalo pracovat na přípravě asimilace satelitních dat, konkrétně jde o data ze senzoru SEVIRI (Spinning Enhanced Visible and Infra-Red Imager) družice METEOSAT druhé generace (MSG), která mají výhodu relativně hustého prostorového a časového rozlišení. Výhledově se počítá s asimilací radarových dat; tady jde ale ještě o výzkumný běh na dlouhou trať, než se bude dařit skutečně optimálně využít informaci obsaženou v těchto datech.

Synoptické předpovědi

Kromě asimilace dat v meso-měřítku se tým ČHMÚ podílí i na využití metod asimilace 4DVAR pro účely synoptické předpovědi. Jde o techniku, která umožňuje asimilovat do modelu pomocí 4DVAR algoritmu tzv. opravu, kterou může vygenerovat synoptik na

základě čerstvých pozorování v případě, kdy se řešení předpovědního modelu začíná odklánět od pozorování. Tuto metodu lze používat pouze v synoptickém měřítku, nicméně má potenciál zlepšit předpověď významného počasí, typicky bouřlivou cyklogenezi a podobně.

Český hydrometeorologický ústav také navazuje výzkumnou spolupráci v oboru asimilace dat s dalšími národními pracovišti. Jde zejména o Ústav informatiky AV ČR, který se zabývá asimilací dat znečištění atmosféry a jejich potenciálem pro možnost předpovědi kvality ovzduší.

Výsledky prací českých kolegů byly na sympoziu prezentovány celkem čtyřmi příspěvky. Další podrobnosti,

týkající se symposia, lze najít na webovské stránce: www.chmi.cz/meteo/ok/dasympos/index.htm, na kterou je odkaz i z hlavní stránky ČHMÚ a kde je možné nalézt ústní prezentace. Dále ČHMÚ vydal sborník krátkých abstraktů všech přijatých příspěvků, který je k dispozici v knihovně ústavu. Vybrané přednášky budou publikovány jako články ve zvláštním vydání Quarterly Journal of the Royal Meteorological Society.

**RNDr. Radmila Brožková, CSc.,
oddělení numerických předpovědí počasí,
ČHMÚ**

Český institut pro integraci EU

Český institut pro integraci Evropské unie (CII) je občanským sdružením, sdružujícím fyzické i právnické osoby z České republiky i cizí státní příslušníky za účelem podpory rozvoje integrace České republiky do Evropské unie.

Základním posláním CII je podpora aktivit směřujících k rychlé a kvalitně provedené integraci České republiky do struktur Evropské unie a všech procesů s ní souvisejících. Tato činnost je uskutečňována s cílem zvýšení kvality úrovně poznání daných procesů a zvýšení povědomí české veřejnosti o všech aspektech plnoprávného začlenění naší země do všech oblastí života Evropské unie.

CII je nositelem řady projektů, které napomáhají odborné i široké veřejnosti poznávat fungování Evropské unie, ale i konkrétních oblastí v České republice, a to v kontextu našeho členství v EU.

Největší projekty a ekologická sekce

Mezi největší projekty patří **internetový portál NašeEvropa**, který již řadu měsíců přináší aktuální informace z dění v Evropské unii, ale i v oblastech strukturálních fondů, Evropské ústavy, Lisabonského procesu, a dalších oblastech. Nemalá část činnosti CII se odehrává také na půdě odborných sekcí, kopírujících jednotlivé resorty. CII má v současnosti tři takové odborné části: Sekci zdravotnictví, Sekci informatiky a Ekologickou sekci.

Ekologická sekce se zaměřuje zejména na oblast udržitelného rozvoje, odpadového hospodářství i na spolupráci s podnikateli v oblasti životního prostředí. Účastní se vzniku zásadních strategií a dokumentů v této oblasti, stejně tak řady odborných diskusí a konferencí. Už ve 2. polovině roku 2003 jsme iniciovali Manifest „Svoboda a udržitelnost“ a stejnojmennou petici za účelem podpory přijetí řady konkrétních opatření na podporu udržitelného rozvoje v ČR. V roce 2004 jsme se účastnili procesu vzniku Strategie udržitelného rozvoje ČR, jsme členem Pracovní skupiny pro udržitelnou spotřebu a výrobu při Radě vlády pro udržitelný rozvoj, kde se aktivně podílíme na vzniku základního dokumentu „Rámec programů udržitelné

spotřeby a výroby“ v podmínkách ČR. Dále jsme reprezentovali ČR na celoevropské konferenci „The European Stakeholder Meeting on Sustainable Consumption and Production“ (účastníci ze 30 zemí) o udržitelné spotřebě a výrobě v Evropě ve dnech 24. – 26. 11. 2004 v Ostende, v Belgii. Na konci roku 2004 jsme se aktivně účastnili tvorby nového Metodického pokynu pro účely Fondu soudržnosti, který stanovuje kritéria pro projekty a žadatele v oblasti nakládání se zbytkovým komunálním odpadem. Aktuálně jsme se účastnili např. konference „Udržitelný rozvoj – příležitost pro spolupráci“, která byla věnována památce významného člověka Josefa Vavrouška a na které byl představitel CII jedním z pěti panelistů v rámci panelové diskuse Technologie a inovace.

**Aleš Přichystal, předseda správní rady CII
Ondřej Bačík, předseda Ekologické sekce CII**

Kontakty:

www.naseevropa.cz, a.prichystal@naseevropa.cz,
o.bacik@naseevropa.cz

Vejce z domácích chovů na celé planetě jsou kontaminována

Rozsáhlý mezinárodní projekt „Keep the Promise, Eliminate POPs“ (1), na němž Arnika spolupracovala se sítí IPEN (2), přinesl alarmující výsledky: slepičí vejce z domácích chovů na celé planetě jsou dnes kontaminována toxickými látkami. Vzorky vajec z České republiky patřily k těm nejhorším z hlediska HCB a PCB. Těmito dvěma smutnými věstmi lze shrnout výsledky projektu, při kterém byla na přítomnost toxických látek testována slepičí vejce od drobných soukromých chovatelů ze 17 zemí celého světa čtyř kontinentů.

Rozbory, provedené českou laboratoří Axys Varilab, prokázaly kontaminaci všech vzorků vajec dioxiny, PCB a hexachlorbenzenem. Nejvíce PCB přitom obsahovala vejce z České republiky, Ruska a Slovenska. 70 % všech vzorků překročilo limit EU pro dioxiny, 60 % testovaných vajec překročilo navržený limit EU pro PCB. Vůbec nejvíce hexachlorbenzen (HCB) bylo nalezeno ve vejcích z Liberce (3) – tento vzorek také jako jediný z celé studie překonal současný evropský limit pro tuto látku. Tři vzorky se obsahem dioxinů zařadily mezi historicky nejvyšší koncentrace dioxinů, jaké kdy byly ve slepičích vejcích naměřeny. Jednalo se o vejce z Ruska, Egypta a Bulharska. Vejce ze dvou českých lokalit (Liberce a Ústí nad Labem) tyto látky obsahovala také, ale nepřekročila evropský limit.

Mezinárodní síť IPEN se v globálním projektu „Keep the Promise, Eliminate POPs“ koordinovaném Environmental Health Fund a sdružením Arnika zaměřila na tzv. perzistentní organické látky neboli POPs – především polychlorované bifenylly (PCB), dioxiny či hexachlorbenzen – tedy látky, které jsou označovány za nejnebezpečnější sloučeniny pro lidské zdraví a k jejichž eliminaci zavazuje naši republiku Stockholmská úmluva.

V květnu se sešli v uruguayském Punta del Este signatáři této úmluvy, aby rokovali o dokumentech, které mimo jiné stanoví limity pro obsah těchto látek v odpadech. „*Právě odpady s obsahem dioxinů, PCB anebo hexachlorbenzenu byly jedním z hlavních zdrojů kontaminace vajec těmito látkami. Jde například o popílky ze spaloven anebo odpady z provozů chlórových chemiček,*“ upřesnil vztah projektu k mezinárodnímu jednání RNDr. Jindřich Petrlík, předseda Arniky. Arnika již dříve upozornila na problematiku nakládání s odpady obsahujícími POPs v Lamperticích u Žacléře, kde byla naměřena jedna z nejvyšších hodnot hexachlorbenzenu v rybách.

(tisková zpráva Arniky)

(1) Keep the Promise, Eliminate POPs (Dodržme slib, eliminujme POPs) je celosvětová kampaň vedená sítí IPEN s cílem dosáhnout skutečného naplnění poslání Stockholmské úmluvy, kterým je eliminace perzistentních organických látek v globálním životním prostředí. Některé dokumenty

navržené ke schválení na první schůzce stran této úmluvy v Uruguayi v Punta del Este (2. – 6. 5. 2005) totiž tento cíl nenaplnují. Kampaň se proto snaží prosadit:

1) přijetí dostatečně přísných limitů pro obsah POPs v odpadech

2) předcházení vzniku POPs při provozu konkrétních průmyslových technologií (to upravuje dokument nazvaný BAT/BEP Guidelines)

3) správně sestavenou příručku pro výpočet úniků POPs, jež vznikají jako vedlejší produkty například v chemickém průmyslu anebo při spalování odpadů; na její kvalitě pak závisí, zda se bude v rámci Stockholmské úmluvy investovat do řešení skutečně největších zdrojů úniků těchto látek;

4) doplnění seznamu látek podléhajících zákazům a omezením Stockholmské úmluvy o další látky, které představují vážnou hrozbu pro zdraví lidí a životní prostředí (například bromované zpomalovače hoření, pesticidy lindan a endosulfan anebo polychlorované naftaleny)

(2) IPEN – International POPs Elimination Network je mezinárodní síť nevládních organizací spolupracujících na prosazování Stockholmské úmluvy o perzistentních organických látkách. Cílem této sítě je zákaz a eliminace těchto látek (např. aldrinu, dieldrinu, endrinu, DDT, chlordanu, heptachloru, hexachlorbenzenu, mirexu, toxaphenu, PCB a dioxinů). Síť vznikla souběžně s počátkem procesu příprav mezinárodní úmluvy o eliminaci perzistentních organických látek na jaře roku 1998. Arnika je její členskou organizací od počátku. Práce IPEN se nyní zúčastňuje již přes 350 nevládních organizací z celého světa. IPEN se současně věnuje – vedle analýzy vzorků vajec – také přípravě odborné opozice proti spalování odpadů s obsahem POPs a připravuje připomínky k navrženým směrnici BAT (nejlepší dostupná technologie) a BEP (nejlepší praktika s ohledem na ochranu životního prostředí). Z těchto směrnic budou vycházet jednotlivé národní vlády při přípravě a implementaci „Národních implementačních plánů“ na odstranění POPs v jednotlivých zemích světa.

(3) Viz tisková zpráva Arniky „Arnika upozornila na kontaminaci potravin toxickými látkami“ ze dne 30. 3. 2005 na adrese:

<http://www.arnika.org/tz.shtml?x=229300>

Labyrintem

Ve dnech 24. května – 23. června se na Ministerstvu životního prostředí konala výstav nazvaná Labyrintem. Jde o fotografický projekt studentů pražské FAMU Pavla Berkoviče (1977) a Davida Cysaře (1975) zachycující na velkoformátových kopiích magickou krajinu Čech a Moravy. Černobílé kopie vznikly z negativů o velikosti 108 x 70 cm.

Autoři se pokusili zmapovat místa poznamenaná bájnými a historickými souvislostmi, tak jak jsou popsána v knize Martina Stejskala „Labyrintem tajemna aneb po magických místech Československa“.

Autoři použili zajímavou techniku zhotovení snímků: vlastnoručně zhotovený fotoaparát (v podstatě jednoduchá camera obscura) byl umístěn

Autor David Cysař před jednou z vystavených fotografií

Foto Jana Plamínková

David Cysař, fotograf prof. Bohumír Prokůpek a Mgr. Marta Nováková z odboru vnějších vztahů při slavnostní vernisáži výstavy

Foto Jana Plamínková

do útrob dodávkového automobilu, bylo jím tedy možné i cestovat. Fotoexpedice proběhla v létě 2003. V jejím rámci autoři zmapovali na 50 míst s tajemnou či záhadnou minulostí v celé České republice.

MŽP se prostřednictvím této výstavy připojilo k oslavám Evropského dne parků, který se slaví právě 24. května, v den, kdy byla výstava slavnostně zahájena.

Více informací najdete na www.labyrintem.com.

Pla

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, 602 102 684, e-mail: jplaminkova@volny.cz • Administrace a objednávky SEVT a.s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 233 551 711, fax: 233 553 422, e – mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica, výtiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 7/2005 předáno do tisku 5. 6. 2005.